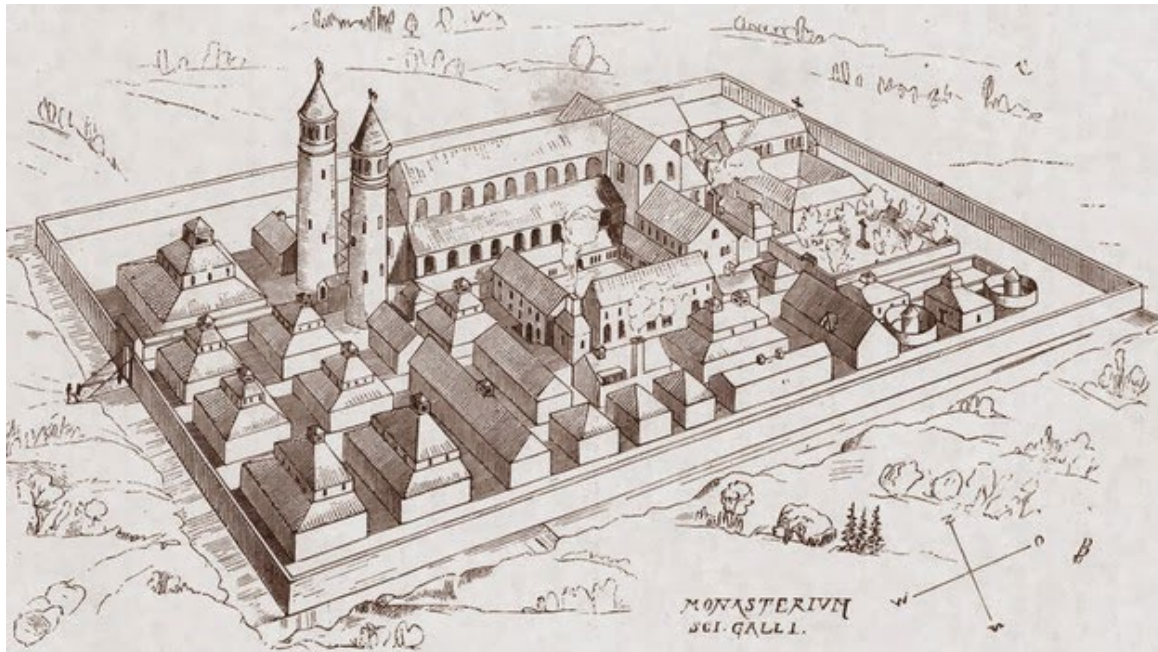

Nascholingsconferentie Radboud Docenten Academie (oktober 2023)

Kloosters in de Middeleeuwen

Een mysterie in het klooster van Sankt Gallen

Door:

Koen Henskens

Vakdidacticus Geschiedenis, Hogeschool Arnhem en Nijmegen

Sven Meeder

Universitair hoofddocent Middeleeuwen, Radboud Universiteit Nijmegen

Het materiaal is ook digitaal te vinden op: www.koehenskens.nl

Voor vragen over het materiaal: koen.henskens@han.nl

Inleiding

Dit document is samengesteld voor de nascholingsconferentie van de Radboud Universiteit. De werkvorm is bedoeld om leerlingen een beter zicht te laten krijgen op het leven in een klooster, maar ook de verschillende functies die een klooster in de middeleeuwen had in de middeleeuwse samenleving en daarbij is het ook een ingang in het middeleeuws denken. In de werkvorm die hieronder beschreven en toegevoegd is, is het de bedoeling dat de leerlingen zelf op onderzoek gaan in een klooster.

Voor de opdracht hebben we de unieke bron van het plan van Sankt Gallen gekozen. Dit is een 9e eeuwse plattegrond van een klooster. Dit document was door de abt van Reicheanu, een klooster in de buurt, gemaakt en gegeven aan de abt van Sankt Gallen. Wellicht waren het echte bouwplannen, maar het klooster van de plattegrond is nooit echt gebouwd. Veel mensen nemen nu aan dat het een soort schets of tekening van een ideaalklooster moet zijn geweest.

Voor deze opdracht laten we het klooster wel even tot leven komen. Het is namelijk aan de leerlingen om zich het kloosterleven eigen te maken door onderzoek te doen in/naar de verschillende ruimtes in zo'n typisch Karolingisch klooster.

Om de leerlingen extra te motiveren is de opdracht in een mysterie-vorm ontworpen (zie voor meer informatie over de mysterie-werkvorm: Actief Historisch Denken, deel 1).

De leerlingen krijgen de opdracht om als 9^e eeuwse monniken een vermissing in het klooster van Sankt Gallen te onderzoeken. Er zijn twee oblaten vermist. Dit zijn kinderen van rijke families die aan het klooster 'geschonken' zijn. Omdat een rijke adellijke familie bij de vermissing is betrokken, wordt er een onderzoek ingesteld in opdracht van de lokale bisschop uit Konstanz en de graaf uit Bregenz.

Het is aan de leerlingen om elke ruimte in het klooster te onderzoeken. In elke ruimte leren ze iets over het leven in een klooster of het middeleeuws wereldbeeld in het algemeen. Aan elk onderwerp zit een korte opdracht verbonden die max. 5 minuten werk kost. Als de leerlingen in een kamer de opdracht hebben voltooid, krijgen ze een hint voor het oplossen van de vermissing. Uiteindelijk zullen ze de gebeurtenissen vóór de vermissing moeten reconstrueren en een verslag schrijven aan de bisschop en graaf. Wat is er gebeurd? Waarom is dit gebeurd en wat is er aan voorafgegaan?

Het leerrendement voor de leerlingen zit in de 18 opdrachten die in alle kamers gedaan kunnen worden. De leerlingen kunnen kiezen om als groepje (3-4 leerlingen) individueel of gezamenlijk de opdrachten te doen. Als de groep zich opsplijt in verschillende kamers, zullen ze veel eerder alle opdrachten afgerond hebben en alle hints rondom de vermissing hebben. Als ze samenwerken, duurt het langer, maar is het wellicht wel inhoudelijk beter.

Dit is een pdf-versie van de werkvorm (zodat niet alles verspringt). Als je liever de word-versie ontvangt, mail naar koen.henskens@han.nl en dan zal hij opgestuurd worden.

De les stap voor stap:

Wat:

Leerlingen gaan als onderzoekscommissie een vermissing onderzoeken in een klooster. Ze gaan alle ruimtes van het klooster bezoeken. In elke ruimte krijgen ze een opdracht over het leven in het klooster. Als de opdracht is gedaan, krijgen ze informatie over de vermissing.

Uiteindelijk moeten ze alle opdrachten afmaken en het mysterie van de vermissing oplossen (hiervoor gebruiken ze het 'reconstructieformulier' en ze vullen het 'eindverslag' in met aanbevelingen voor de bisschop en graaf.

Tijdsduur:

De complete werkvorm kan in 50 minuten voltooid worden. Zaak is dan wel om duidelijke instructie te geven aan de verschillende groepjes leerlingen om de taken en opdrachten te spreiden. In een groepje van 4 leerlingen hoeft elke leerling maar 4 a 5 opdrachten te maken. Elke opdracht kost max. 5 minuten. Daarna moeten ze het mysterie nog oplossen. Dit kost ongeveer 10 minuten.

Doelen:

- Leerlingen doen kennis op over leven in een middeleeuws klooster. Ze leren verschillende ruimtes en hun functies in een klooster kennen (via de plattegrond, maar ook de opdrachten)
- Leerlingen krijgen een visueel beeld van de opbouw van een middeleeuws klooster (met name door de plattegrond van het klooster als basis voor alles te gebruiken)
- Leerlingen krijgen een beter begrip van de denkwereld van de (vroeg) middeleeuwen (veel opdrachten gaan niet alleen over leven in een klooster, maar middeleeuws leven in het algemeen)
- Leerlingen leren primaire bronnen te gebruiken om vragen te beantwoorden (de opdrachten hebben bijna allemaal een middeleeuwse primaire bron als basis)
- Leerlingen leren samen te werken in een groep (taakverdeling)
- Leerlingen leren verbanden leggen om tot een conclusie te komen (het mysterie)

Beginsituatie:

Er is geen voorkennis nodig. De opdracht zijn zowel voor onder- als bovenbouw geschikt. In de onderbouw zullen de opdrachten iets langer duren omdat het relatief veel leeswerk is (en ik zou het alleen bij havo/vwo-klassen doen gezien de complexiteit en lengte van de teksten).

Voorbereiden:

De docent heeft wat kopieerwerk te verrichten. Voor een klas van 28 leerlingen heb je 7 groepjes van 4. Voor elk groepje dien je een plattegrond (op A3, liefst nog groter) te kopiëren.

Daarnaast ca. 5 kopieën van elke opdrachtkaart. Deze leg je voorin de klas op een tafel zodanig dat alle nummers zichtbaar zijn.

Op een andere tafel leg je 7 kopieën van de interviewkaartjes. Leg deze ook op volgorde.

Zet de klas met tafels in groepjes van 4. Leerlingen hebben niets nodig behalve een pen.

Instructie en uitvoering:

Elk groepje krijgt een plattegrond.

Docent vertelt dat elk groepje opdrachten moet

De docent kan een korte historische inleiding geven over het ontstaan van kloosters in het algemeen of zelfs dat van Sankt Gallen in het bijzonder (Gallen was een metgezel van Columbanus, die vanuit Bobbio een kluizenaarsbestaan leidde bij het Bodensee. Het klooster is op het graf van Gallen gebouwd, vandaar Sankt Gallen).

Na de inleiding geeft de docent aan dat er één heel mooi en uniek historisch document uit de middeleeuwen aan ons is overgeleverd, namelijk de plattegrond van Sankt Gallen. Het zijn waarschijnlijk bouwplannen voor een ideaal klooster. Helaas zijn de werkzaamheden nooit uitgevoerd, maar voor de opdracht gaan we er even vanuit dat het klooster er wel zo uit zag.

Dat brengt ons bij de opdracht:

Elk groepje krijgt een (of twee) plattegrond(en) van Sankt Gallen met de basisopdracht over de vermissing erop.

De docent geeft aan dat elk groepje een onderzoekscmissie is, in het leven geroepen door de bisschop en de graaf.

Instructie op de opdracht is dat de groepjes in het klooster onderzoek moeten doen. Ze gaan steeds naar een kamer en maken daar een opdracht.

Een leerling loopt zelf naar voren om een opdrachtkaart te pakken. Als een opdracht is gemaakt (je kan de leerlingen vragen langs te komen ter controle), mogen ze het interviewkaartje pakken dat correspondeert met de ruimte waarin ze zich bevinden.

Deze kaartjes worden per groep verzameld en de informatie die ze daaruit leren wordt opgetekend op het reconstructieblad. Als ze dit hebben gedaan, kunnen ze naar een nieuwe kamer gaan en een nieuwe opdracht pakken voorin de klas.

De leerlingen beginnen in kamer 00. Ze kunnen van daaruit elke kamer onderzoeken die ze willen, en eigen voorkeur van volgorde.

Tip: Laat de leerlingen de eerste opdracht met het groepje doen, om daarna de vervolgoopdrachten steeds in duo's of alleen te doen. Zo blijft het tempo erin en is het goed te doen in een lesuur.

De werkvorm is klaar als óf elk groepje klaar is óf als er één groepje klaar is en het hele verhaal van de vermissing kan reconstrueren (aan de docent om te kiezen wanneer af te ronden).

Nabespreken:

Bij de nabespreking dient als eerste het *mysterie* besproken te worden. Wat is er gebeurd de dagen voor de vermissing? Ze zullen uitkomen op een vermissing. De twee broers zijn het klooster ontvlucht. De jongste broer trok het niet in het klooster. Zijn oudste broer, die al langer in het klooster zat, zag dat zijn jonge broer het niet volhield. Hij vraagt zowel de abt als zijn ouders (toen ze op bezoek waren) om hulp. Hij krijgt dit niet, vreest dat zijn broertje er een einde aan wilt maken en besluit dan samen met zijn broertje te ontsnappen. Hij meldt zich ziek (wellicht met behulp van kruiden), zodat hij in het infirmarium terecht komt, wat vlak bij het noviciaat ligt. Zo kan hij zijn broer spreken. Hij steelt sleutels bij de abt, zodat ze naar buiten kunnen. Het broertje steelt kleding en voorraden. Ze nemen zilverwerk uit de sacristie mee om later te kunnen verkopen voor geld. Ze voeren de portier dronken (of bedwelmen hem misschien ook met behulp van iets uit de kruidentuin) en vertrekken met twee paarden.

Bij een *inhoudelijke nabespreking* kan je de volgende vragen stellen: Wat heb je geleerd over het kloosterleven? Wat vond je interessant? Welke bron vond je het meest leerzaam, interessant, vreemd, etc.? Wat verbaasde je? Waar zou je meer over willen weten? Etc.

Je kan ook nog nabespreken hoe het *groepsproces* is gegaan. Wie heeft het meest bepaald wat anderen deden, wie schrijft het verslag, wie loste het mysterie op, etc? Wat ging goed, wat kan beter? Hoe kan je het als groep volgende keer beter doen? Wat zou ieder individu van een groep beter kunnen doen? Etc.

Varianten:

Je kan ook onderdelen van de werkvorm los uitvoeren. Elke opdracht is als losse opdracht in te zetten voor leerlingen die wellicht eerder klaar zijn met andere opdrachten of het boek.

Je kan er ook voor kiezen om alleen het mysterie te behandelen, zonder de opdrachten, dus alleen met de interviewkaartjes. Deze kan je in een envelop stoppen en eventueel de opdrachtbladen neerleggen als informatiebladen als ze die nodig hebben.

Veel plezier met de werkvorm!

Koen & Sven

Aantekeningen voor het eindverslag

Wie zijn vermist?

.....

Wat weet je over deze personen?

.....

.....

.....

EINDVERSLAG:

Na uitgebreid onderzoek zijn we van mening dat de verdwijning van en wel/niet vrijwillig was, omdat

.....

.....

Na veel ooggetuigen en monniken uit het klooster gesproken te hebben, komen we tot de volgende reconstructie van de acties van de twee vermiste monniken, voorafgaand aan hun verdwijning:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Aan de informatie van de volgende drie monniken hebben we het meeste gehad om tot ons verslag te komen

.....

Wij adviseren, ter afsluiting van ons rapport, dat uwe excellentie de bisschop en de graaf de volgende stappen ondernemen om de zaak rond te vermissing te vervolgen en af te sluiten.

.....

.....

.....

Getekend door, en op de feestdag van Sint Victor van Xanten, in het jaar van de heer DCCCLXXI

Reconstructie van de gebeurtenissen voorafgaand aan de vermissing:

Wie zijn vermist?

.....

Wat weet je over deze personen?

.....

.....

.....

Dag	Getijden	Wat weet je over de vermiste monniken over dat tijdstip?	Uit welke bron heb je deze info?	Naam van de monnik
Zondag	Tijdens None			
	Na de None			
	Tijdens Vespers			
	Na de Vespers			
	Tijdens Completen			
	Na de Completen			
Maandag	Tijdens Metten			
	Na de Metten			
	Tijdens Laudan			

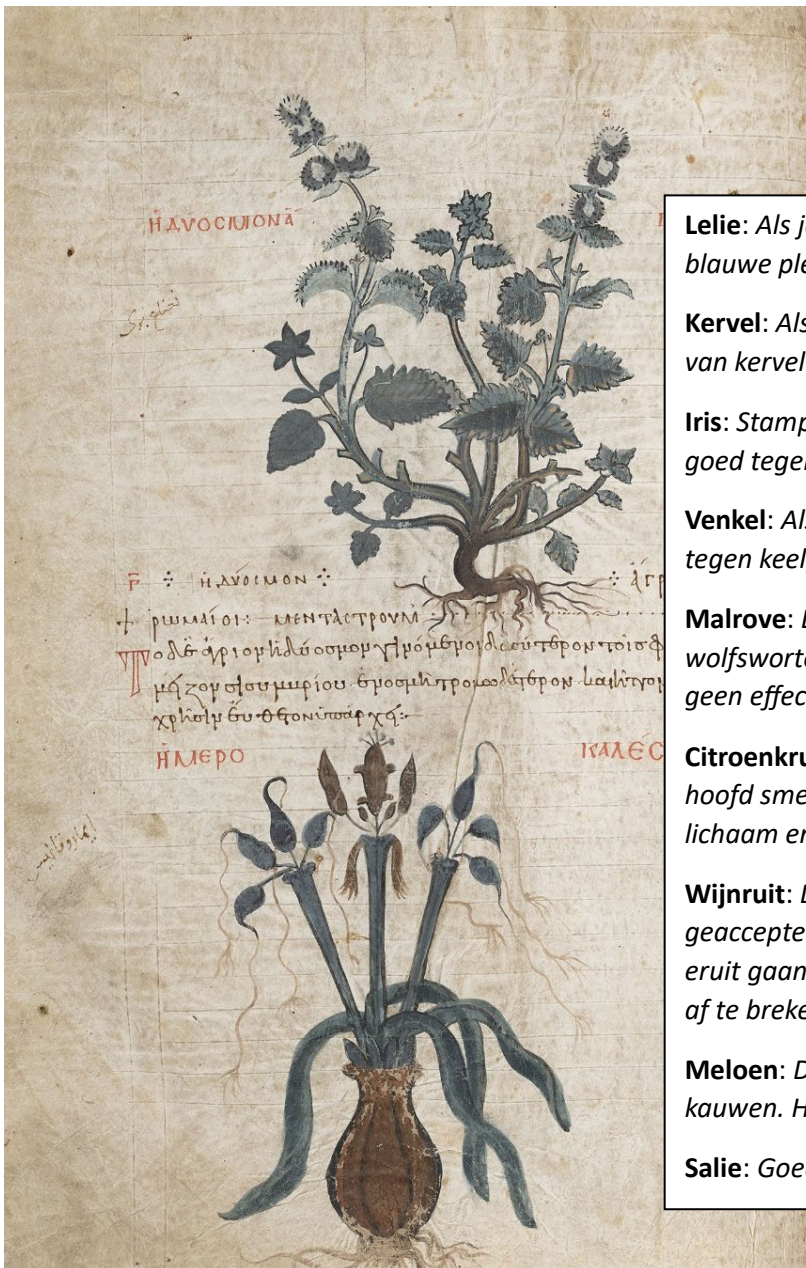
	Na de Laudē			
	Tijdens Priem			
	Na de Priem			
	Tijdens Tertis			
	Na de Tertis			
	Tijdens None			
	Na de None			
	Tijdens Vespers			
	Na de Vespers			
	Tijdens Completen			
	Na de Completen			
Dinsdag	Tijdens Metten			
	Na de Metten			
	Tijdens Laudē			
	Na de Laudē	Vanaf dit moment worden ze vermist		

1. Hortulus

In de 9e eeuw heft de monnik Strabo een boek over de werking van kruiden geschreven voor abt Grimald. Hij beschrijft 24 kruiden. Hieronder zie je een klein fragment uit het boek:

Opdracht:

- Als je kijkt naar je huidige bui/situatie/gevoelens, welk kruid denk je dat jij zelf op dit moment het beste kan gebruiken?
- Welk van de onderstaande kruiden kan je ook als gif gebruiken?
- Leg uit hoe gif ook als geneesmiddel kan dienen.

Lelie: Als je geperste lelie tegen een slangenwond of blauwe plek wrijft geneest het sneller

Kervel: Als je hevige pijn in je buik hebt, helpt een papje van kervel en papaver dat je op de buik smeert

Iris: Stamp de bladeren en vermeng ze met wijn. Het helpt goed tegen hevige pijn in de blaas.

Venkel: Als je venkel mixt met wijn, dan kan het helpen tegen keelpijn.

Malrove: Deze plant helpt tegen andere giftige planten als wolfswortel. Als je het snel inneemt, heeft de giftige plant geen effect meer.

Citroenkruid: Als je de blaadjes kookt en het extract op je hoofd smeert, verdwijnt de hoofdpijn. Het verkoelt het lichaam en werkt ook tegen koorts.

Wijnruit: Deze plant wordt niet door je lichaam geaccepteerd. Als je het inneemt, zal je hele darminhoud eruit gaan. Het wordt ook gebruikt om zwangerschappen af te breken.

Meloen: De binnenkant is zacht en je hoeft niet echt te kauwen. Het geeft rust aan je ingewanden

Salie: Goed tegen rimpels en voor een jonge huid

2. Infirmarium

In de middeleeuwen geloofde men in de oude theorie van de Griek Hippocrates dat het menselijk lichaam vier verschillende lichaamssappen kent. Deze sappen – gele en zwarte gal, bloed en slijm - worden ook wel de humoren genoemd. Zolang deze sappen in balans zijn, ben je gezond. Als je echter een tekort of teveel van één van deze sappen had, dan werd je ziek.

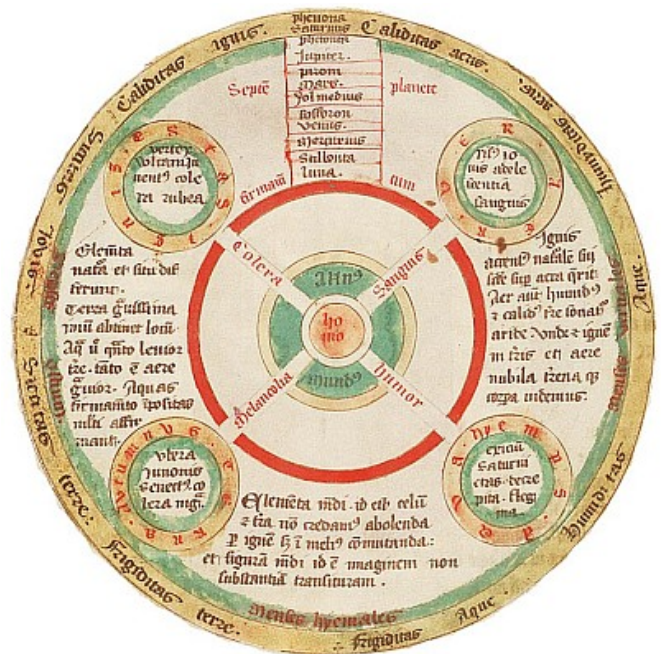
Naast de vier sappen, geloofde men ook dat de wereld was opgebouwd uit vier elementen: water, vuur, aarde en ether. De theorie van de sappen en elementen werden aan elkaar gekoppeld.

In de middeleeuwen koppelden ze nog meer zaken aan elkaar. Ook de vier seizoenen werden een de elementen en sappen gekoppeld. Men koppelde ook bepaalde kwaliteiten aan de sappen en elementen.

Zo ontstond het onderstaande schema:

humor	seizoen	element	kwaliteit	temperament	kenmerken
bloed	lente	lucht	warm & vochtig	sanguinisch	energiek, hartelijk, onbeveng, optimistisch, creatief, zorgeloos, levendig, sociaal, vluchtig
gele gal	zomer	vuur	warm & droog	choleric	ambitieu, eierzuchtig, rusteloos, driftig, egocentrisch, gepassioneerd, energiek
zwarte gal	herfst	aarde	koud & droog	melancholisch	serieus, introvert, analytisch, voorzichtig, wantrouwend, zorgvuldig, depressief
slijm (fluim)	winter	water	koud & vochtig	flegmatisch	kalm, aandachtig, geduldig, rationeel, onverstoorbaar, tolerant, overpeinzend

Als je van nature iets meer gele gal had, dacht men dat je energiek en ambitieus was. Als je qua type meer kalm en rustig bent, had je meer slijm en was je flegmatisch.

Opdracht:

Hiernaast zie je een afbeelding waarin ze de lichaamssappen weer in balans proberen te brengen. Ze deden dit als iemand koorts had.

- Welke kwaliteit heeft je lichaam als je koorts hebt?
- Welk sap is er dan teveel? Wat zou je daar aan kunnen doen?
- Stel je bent verkouden en je neus loopt. Welk sap heb je dan teveel waardoor het uit je neus loopt? Beredeneer hoe je de sappen dan weer in balans kan brengen.

3. Novitate

Als je in een klooster wilde in de middeleeuwen werd je eerst een jaar een novice, een nieuweling. De nieuwelingen hadden hun eigen miniklooster in het klooster en kwamen daar amper buiten. Na een jaar kon hij echt intrede doen als monnik.

Wanneer een nieuweling zich voor het monniksleven komt aanmelden, mag hem de intrede niet gemakkelijk gemaakt worden...Als de aangekomene dus blijft kloppen en hij blijkt de onvriendelijkheid waarmee men hem behandelt en de weigering om hem binnen te laten gedurende vier of vijf dagen geduldig te verdragen en te volharden in zijn verzoek, dan wordt hij binnengelaten en voor enkele dagen ondergebracht in het gastenverblijf.

Daarna pas krijgt hij een plaats in het verblijf van de novicen, waar zij onderricht ontvangen, eten en slapen.

Al het harde en moeilijke waardoor men tot God gaat moet hem worden voorgehouden.

Als hij belooft vol te houden en te blijven, wordt hem om de paar maanden deze Regel van het begin tot het einde voorgelezen

en zegt men hem: "Dit is de wet, waaronder je wilt dienen; als je haar kunt onderhouden, treed dan in; als je het niet kunt, ga dan vrij heen".

En als hij na rijp beraad belooft, dat hij alles zal onderhouden en al wat hem wordt bevolen zal volbrengen, wordt hij in de gemeente opgenomen.

Maar hij moet goed weten, dat ook de wet van de Regel bepaalt, dat hij van die dag af het klooster niet meer mag verlaten en het juk van deze Regel niet meer van zijn hals kan schudden.

Als hij iets bezit moet hij het ofwel van te voren aan de armen uitdelen, ofwel het door een plechtige schenking aan het klooster overdragen, zonder iets van dat alles voor zichzelf achter te houden.

In de kerk, waar hij zijn geloftes doet, ontdoet men hem terstond van zijn eigen kleren en kleedt men hem met de kleren van het klooster.

De kleren die men hem heeft uitgetrokken worden in de kleerkamer opgeborgen en bewaard.

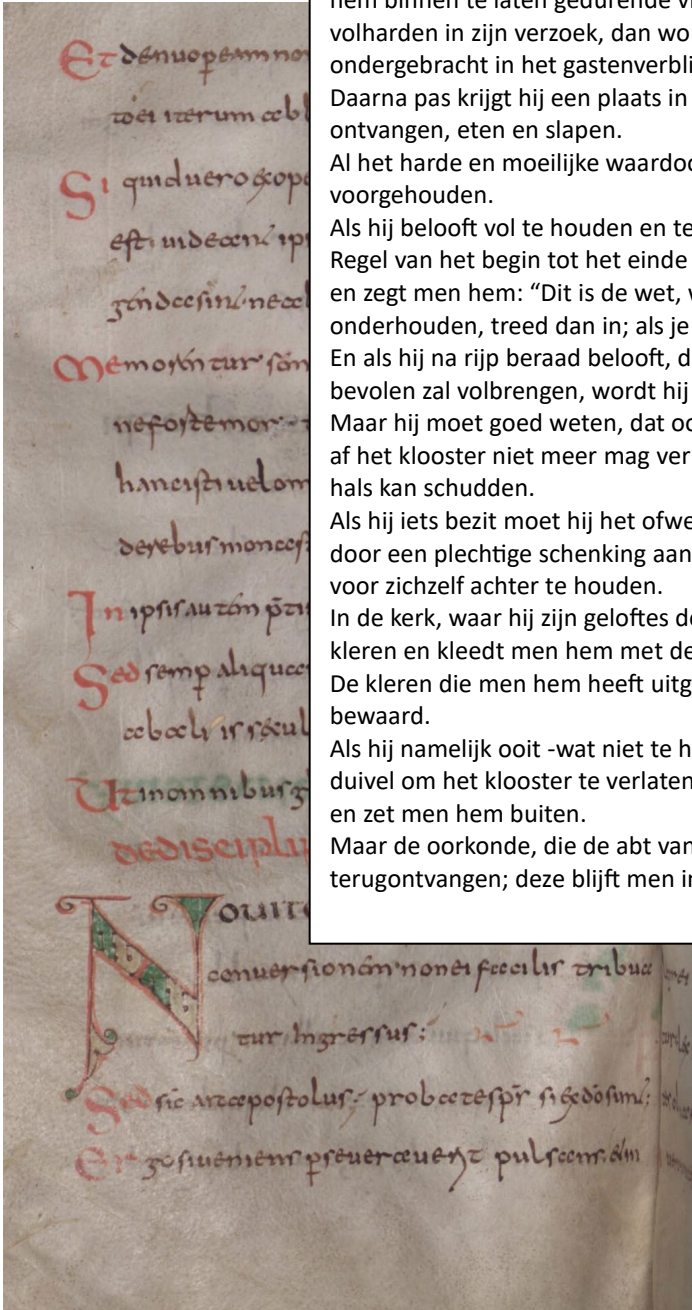
Als hij namelijk ooit -wat niet te hopen is- zou ingaan op de inblazingen van de duivel om het klooster te verlaten, dan wordt hem het monnikskleed uitgetrokken en zet men hem buiten.

Maar de oorkonde, die de abt van het altaar heeft meegenomen, mag hij niet terugontvangen; deze blijft men in het klooster bewaren.

Regel van Benedictus, hoofdstuk 58

Opdracht:

- bedenk drie redenen waarom iemand in de middeleeuwen in een klooster zou willen intreden.
- bedenk drie redenen waarom een novice het niet altijd vol houdt in een klooster.

4. Cemetery

Een begraafplaats in de middeleeuwen was meer dan een rij grafstenen. De begraafplaats fungeerde meestal ook als boomgaard. Denk aan appel- en perenbomen, kastanje- en eikenbomen. Daarnaast plantte men ook mooie perken met andere bloemen en planten.

De begraafplaats werd als de plek ervaren van waar de monniken naar de hemel gingen. Ze probeerden ook een soort Hemelse Tuin te maken. Er werd om die reden ook veel zorg aan besteed.

Het werken in deze tuin werd ook als een moment van bezinning gezien en een manier om dichterbij de Hemel dichterbij te komen (door zorgvuldig de bloemen en planten – Gods creatie - te verzorgen).

In de Bijbel worden een paar tuinen genoemd:

- De Tuin van Eden, het Paradijs waar Adam en Eva woonden voordat ze verbannen werden
- Volgens het Oude Testament worden alleen koningen in tuinen begraven.
- Het graf van Jezus – waar hij ook weer uit op stond - lag ook in een tuin.

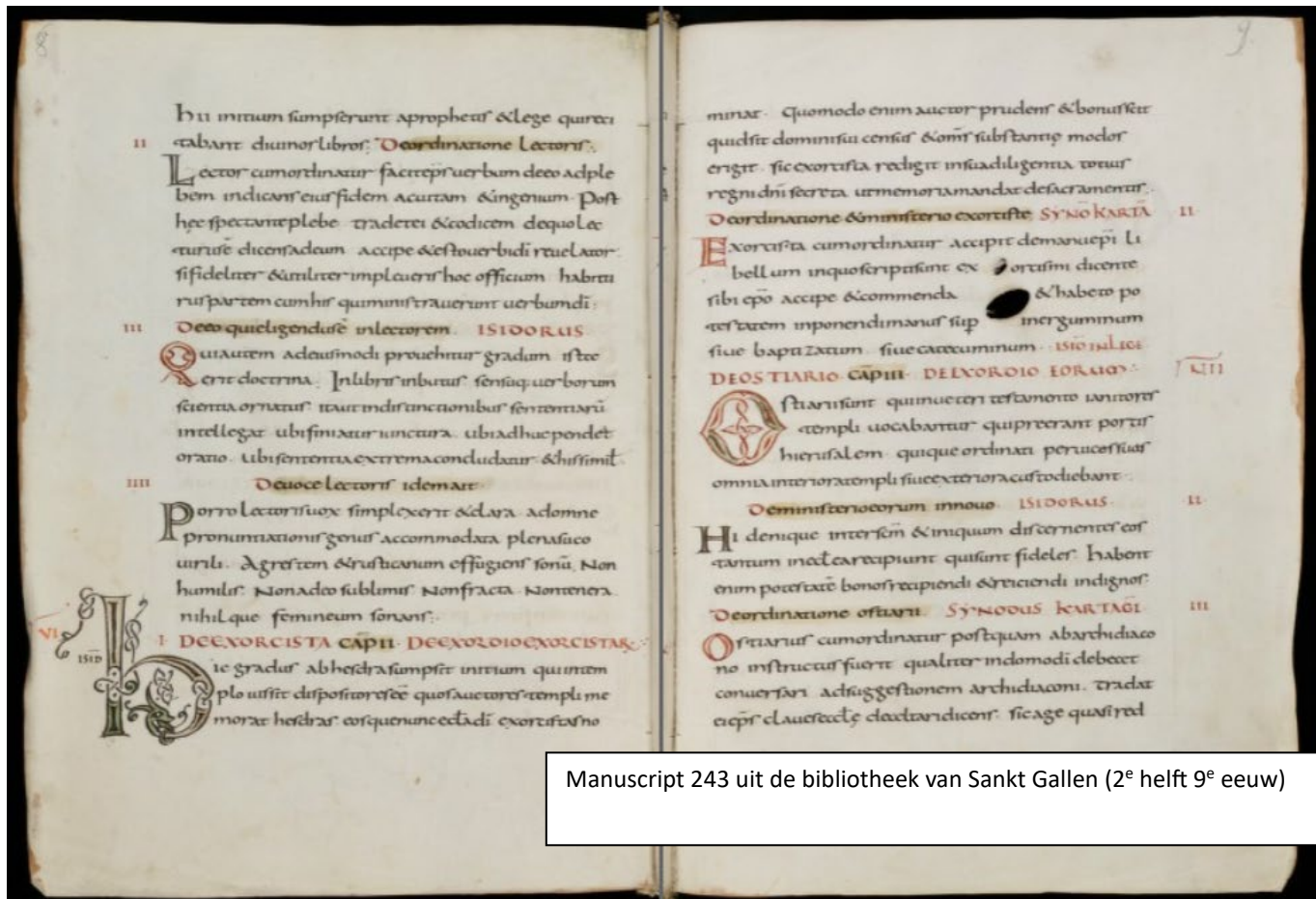
Opdracht:

- a) Welk van de drie bovenstaande tuinen denken jullie dat monniken het meest in gedachten hebben als ze in het cemetery de planten verzorgen.
Hieronder zie je twee monniken in een kloostertuin (niet per se het cemetery).
- b) Hoe realistisch is deze afbeelding denk je?
- c) Benoem per afbeelding twee onderdelen die in jouw ogen geïdealiseerd zijn.

5. Bibliotheca

De meeste boeken in de bibliotheek van het klooster van Sankt-Gallen zijn ongeveer even groot als een modern A4-blad (ca. 29 x 21 cm). Dit was de maat van een bladzijde als je een geprepareerde koeienhuid drie keer opvouwde. Eenmaal opgevouwen en opengesneden spreken we van één katern.

Opdracht:

- Bekijk de grote plattegrond van Sankt Gallen goed. Uit hoeveel katernen bestaat deze plattegrond?
- Vouw zelf een blaadje drie keer dubbel. Hoeveel bladzijdes heb je dan per koe?
- Ook manuscript 243 is zo groot als een A4-formaat en telt 254 bladzijdes. Hoeveel koeien heb je dan nodig gehad om dit manuscript te maken?

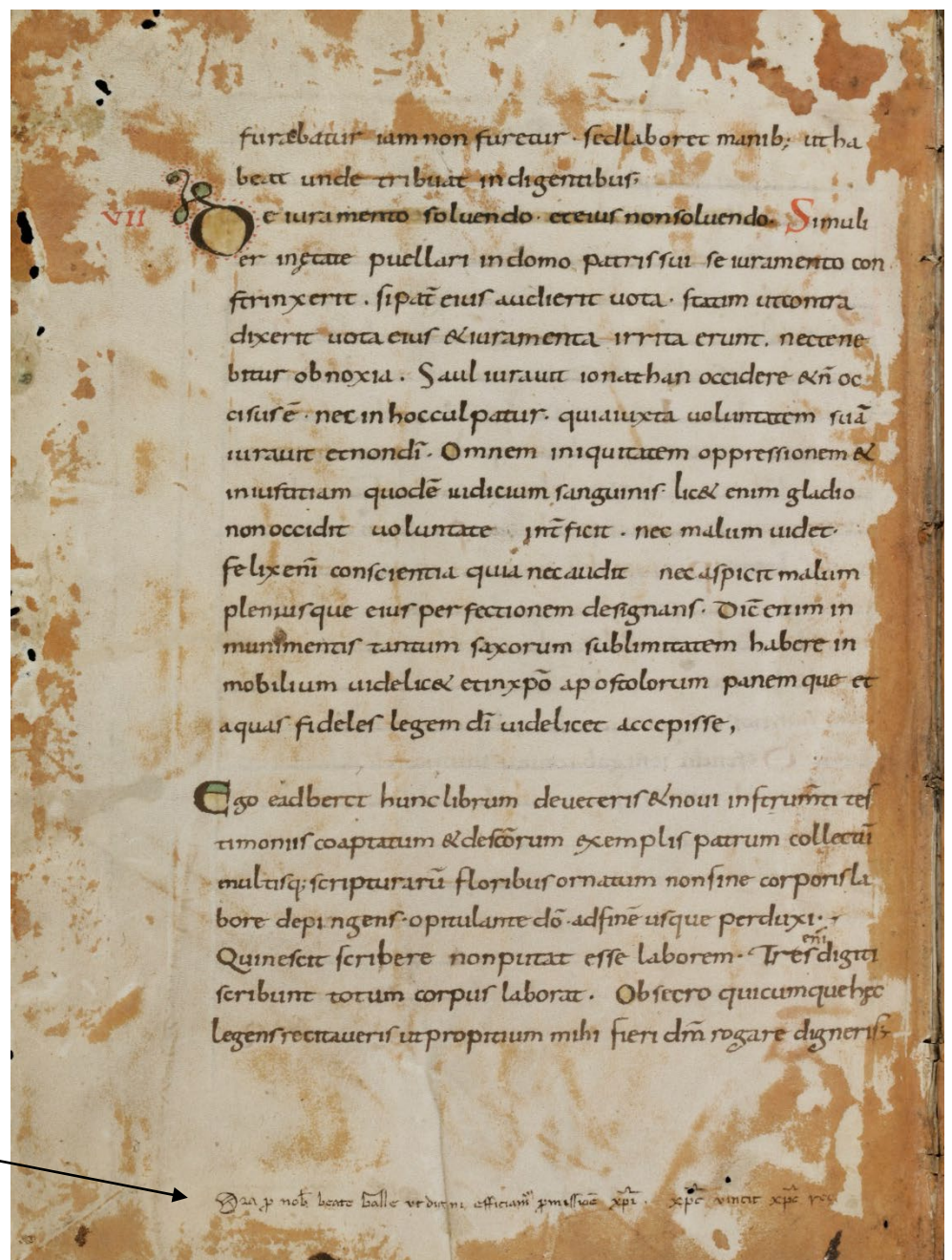
6. Scriptorium

Het scriptorium is de ruimte waar boeken geschreven en gekopieerd worden. Als je goed naar de plattegrond kijkt, zie je verschillende schrijftafel netjes uit elkaar tegen de muur, zodat elke tafel naast een raam staat en voldoende licht krijgt.

Het boek Dit boek is geschreven in het Latijn in het midden van de negende eeuw. Het schrift ('lettertype') heet de *Karolingische minuskel* en lijkt eigenlijk heel veel op onze eigen letters. Het grootste verschil is de *s* die meestal geschreven wordt als *ʃ*

Opdracht:

- Zie je nog andere, vreemde letters of letter-combinaties?
- Zoek en omcirkel de volgende woorden: omnem – aquas – iniustitiam – laborem – floribus – panem
- In de laatste alinea staat de naam van de kopiïst. Kun je zijn naam ontcijferen?
- Wat zou de zin betekenen die de schrijver onderaan de pagina heeft toegevoegd?

“Drie vingers schrijven,
maar het hele lichaam
werkt”

7. Sacristium

In deze ruimte werden de spullen voor de mis bewaard. Dus kleding van de priester, maar ook de kelk en monstrans waar het wijn en de hostie in werden bewaard. Het kon ook zijn dat hier relikwieën werden bewaard als ze niet in de kerk stonden.

Relikwieën zijn fysieke overblijfselen van Jezus of heiligen. Omdat er niet veel over is van Jezus werden overblijfselen van heilige mensen zeer populair. Men dacht vaak dat heiligen wonderen konden verrichten en zelfs als ze overleden waren, kon de aanraking van een botje of kledingstuk van zo'n heilige al helpen in genezing van een ziekte.

In de loop van de middeleeuwen ontstond er echt een gekte (en handel!) rondom relikwieën. Heiligen werden opgegraven, gestolen, heel veel relikwieën werden verzonnen. Zo zijn er minstens vier kerken die beweren het hoofd van Johannes de Doper te hebben, en als je alle splinters van het Heilige Kruis bij elkaar legt, kan je wel 40 kruizen maken.

In het klooster van Sant Gallen lag ook het lichaam van Sint Gallen zelf. Deze lag weliswaar niet in de sacristie, maar onder het hoofdaltaar. In de loop van de tijd verzamelde men meer relikwieën. Om de overblijfselen bouwde men vaak mooie reliekhouders, ookwel reliekschrijnen genoemd. Deze waren vaak van goud of zilver.

Opdracht: Hieronder staan een paar reliekschrijnen afgebeeld. Bedenk wat er in de reliekhouders zit.

1:

2:

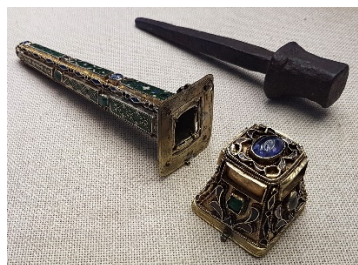
3:

4:

5:

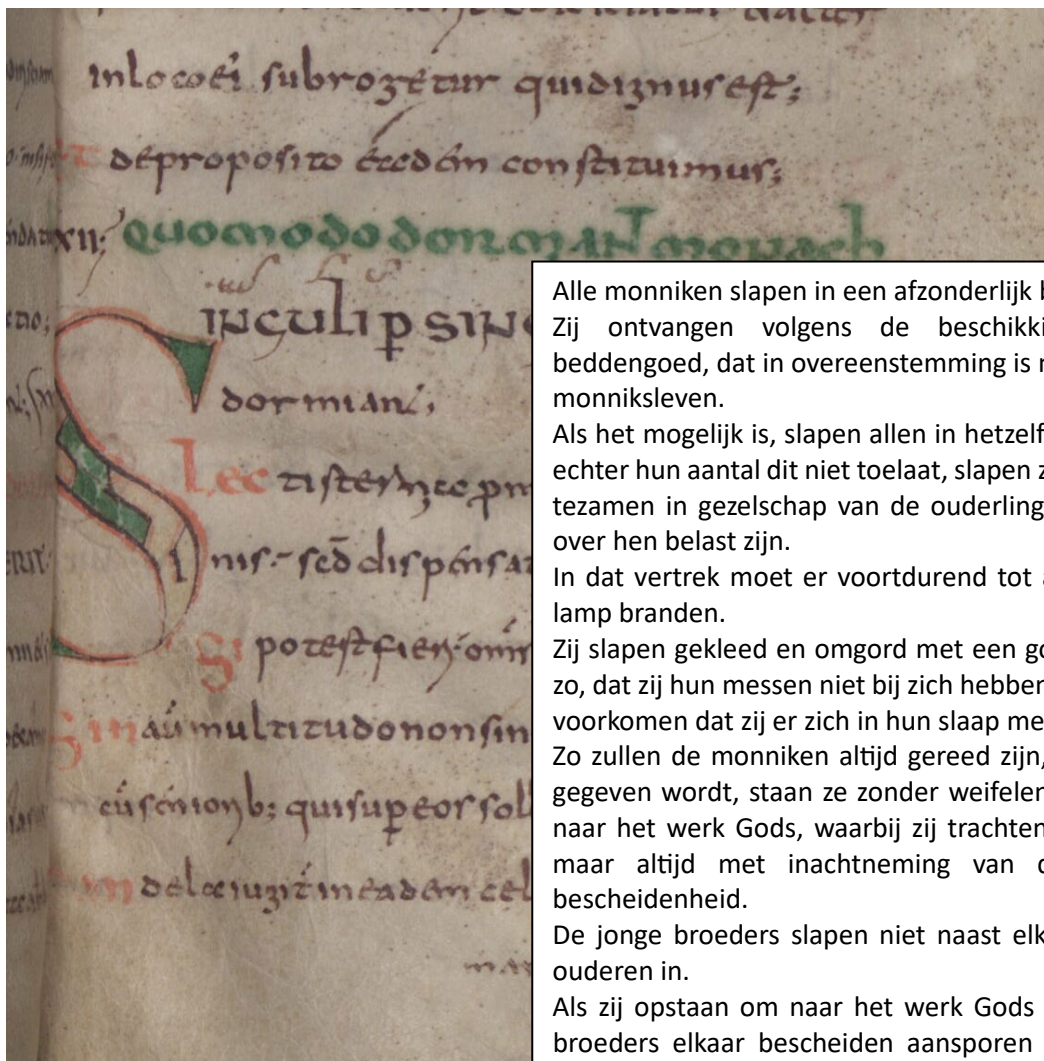
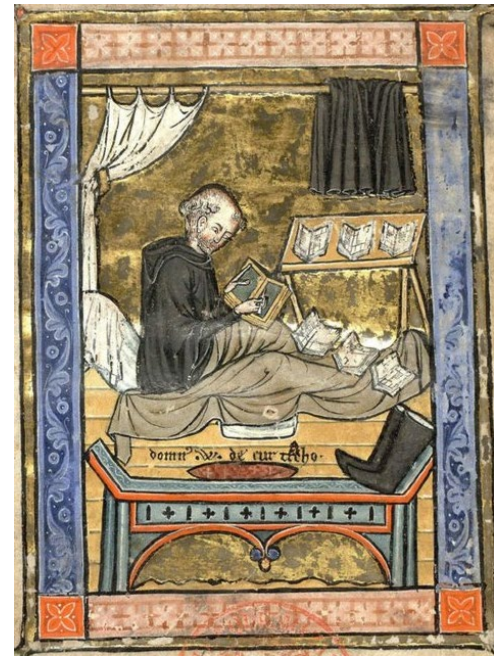
6:

8. Dormitorium

Opdracht. Bekijk de bronnen op deze pagina en beantwoord onderstaande vragen:

- Hoe comfortabel denk je dat het beddengoed is dat monniken krijgen?
- Waarom slapen de monniken met hun kleding aan?
- Waarom denk je dat je jonge broeders niet bij elkaar slapen, maar tussen de ouderen in?
- Bekijk de afbeelding. Dit is één van de weinige afbeeldingen van middeleeuwse monniken in bed.
- Bedenk waarom hier weinig afbeeldingen van zijn.
- Bedenk waarom deze monnik in bed wel is afgebeeld?

Alle monniken slapen in een afzonderlijk bed.

Zij ontvangen volgens de beschikking van hun abt beddengoed, dat in overeenstemming is met de eisen van het monniksleven.

Als het mogelijk is, slapen allen in hetzelfde vertrek; wanneer echter hun aantal dit niet toelaat, slapen ze met tien of twintig tezamen in gezelschap van de ouderlingen, die met de zorg over hen belast zijn.

In dat vertrek moet er voortdurend tot aan de ochtend een lamp branden.

Zij slapen gekleed en omgord met een gordel of koord, maar zo, dat zij hun messen niet bij zich hebben als zij slapen, om te voorkomen dat zij er zich in hun slaap mee verwonden.

Zo zullen de monniken altijd gereed zijn, en zodra het teken gegeven wordt, staan ze zonder weifelen op en haasten zich naar het werk Gods, waarbij zij trachten elkaar voor te zijn, maar altijd met inachtneming van de waardigheid en bescheidenheid.

De jonge broeders slapen niet naast elkaar maar tussen de ouderen in.

Als zij opstaan om naar het werk Gods te gaan, moeten de broeders elkaar bescheiden aansporen om uitvluchten van langslapers te voorkomen.

Uit: De Regel van Benedictus, hoofdstuk 22

9. Domus Abbatum

Als iemand het klooster in gaat, doet hij een aantal geloften aan de abt.

Het zijn vier geloften: Gehoorzaamheid, Armoede, Kuisheid en Stabiliteit.

Gehoorzaamheid wil zeggen dat je je eigen wil opgeeft, en deze overgeeft aan de kerk. In dit geval geef je je over aan de opdrachten en bevelen van de abt van het klooster.

Armoede wil zeggen dat je al je wereldlijke bezittingen opgeeft, deze vervallen of aan je familie, worden weggegeven of gaan naar het klooster. Als je het klooster in komt heb je dus officieel niets aan bezit. Je krijgt alleen een tuniek, kovel, touw en sandalen.

Kuisheid is de gelofte dat je geen seks of andere lichamelijke contacten hebt. Dit omdat ze seks als vleeselijk zagen, dat kon afleiden van het geestelijke, namelijk bidden en focussen op God. Je lichaam en ook je lichamelijke behoeften moesten dus onderdrukt worden voor de geestelijke behoefte om dichter bij God te komen

Stabiliteit wil zeggen dat je belooft op dezelfde plek te blijven, afgesloten van de wereld. Het woord klooster komt ook van claustrum, wat 'afgesloten' betekent in het Latijn. De monniken probeerden afgezonderd van de zondige buitenwereld te leven. Zelfs binnen een klooster kwamen monniken lang niet overal en blijven ze zoveel mogelijk rondom het claustrum en de kloosterkerk.

Opdracht:

Lees de onderstaande bronnen en koppel ze aan de juiste gelofte (trek een lijn tussen de bron en de gelofte). Welke blijft over?

Gehoorzaamheid

Armoede

Kuisheid

Stabiliteit

'Als dit niet goed beheerst wordt, is een bolwerk van kwaad. Velen...zullen het Koninkrijk van de Hemel niet halen. Omdat ze ziek zijn voor de dingen van de wereld, en leven vol trots met luxe...Liefde voor geld is ook een bolwerk van kwaad en waarvan de apostelen zeggen 'dit is de wortel van al het kwaad'. De beste rijkdom is een armoede aan behoeftes. En echte grootsheid is niet trots zijn op rijkdom, maar het verachten!
(Clemens van Alexandrië, ca. 195)

'Dit is iets supernatuurlijk groots, wonderlijk en glorieus. Om simpel te zeggen...dit is de beste manier om te leven en de wortel van onsterfelijkheid. En voor deze reden belooft de Heer dat zij die het lichamelijke afwijzen het koninkrijk van de Hemel zullen binnengaan. Het celibaat onder mensen is een zeldzaamheid en moeilijk vol te houden...en daarom zien we maagdelijkheid als lopen op aarde, maar reikend naar de Hemel.'
(Methodius, ca. 290)

'Met respect voor dit onderwerp, we zijn niet allemaal de zonen van God. Sterker nog, het is alleen voor hen die echt in God geloven en Zijn wil willen volgen. Zij, die niet geloven, en zijn wil niet gehoorzamen, zijn zonen en engelen van de duivel...Zij die hem niet gehoorzamen, worden onterft door Hem, en zijn niet meer Zijn zonen.'
(Irenaeus van Lyon, ca. 200)

10. Oratorium

Elke dag werden in het klooster acht kerkdiensten gehouden. Alle monniken waren hierbij aanwezig. Zij zaten in het gedeelte van de kerk net onder het hoofdaltaar. Dit gedeelte van de kerk wordt het koor genoemd. Omdat veel gebeden ook gezongen werden, komt ons woord 'koor' hier vandaan. Hieronder zie je de getijden of diensten die elke dag in een klooster gehouden werden.

<u>Getijde</u>	<u>Moment van de dag</u>	<u>Letter</u>
Metten	03.00u	...
Lauden	05.00u	...
Prime	06.00u	...
Terts	09.00u	...
Sext	12.00u	...
Noon	15.00u	...
Vesper	18.00u	...
Completen	21.00u	...

Opdracht: Zet de letter van de onderstaande teksten bij het juiste getijde hierboven. Welk woord ontstaat?

G. Deze dienst werd in de winter weleens verkort, omdat het anders niet te doen was. Hij werd midden in de nacht gehouden en duurde heel lang (1,5 uur). Als het heel koud was in de winter (en zeker in het kerkgebouw), sloegen ze weleens enkele gebeden en psalmen over in deze dienst. Men maakte dan korte.....

N. Dit is het laatste gebed van de dag. Hiermee worden de diensten van de dag 'afgerond' of 'gecompleteerd'. Na deze dienst begon de nachtelijke stilte (*magnum silentium*)

I. Dit gebed wordt op het derde uur van de dag gehouden.

D. Dit gebed wordt op het negende uur van de dag gehouden. In het Engels kennen we dit woord nog voor de namiddag, namelijk after....

E. Deze dienst staat in het teken van het prijzen van de God en begin met de volgende woorden: 'Hallelujah!
Loof de Heer vanuit de Hemel
Loof Hem in de hoogste plaatsen
Loof Hem, al Zijn engelen
Loof Hem, al zijn legermachten.
Loof Hem, zon en maan,
Loof Hem, alle lichtende sterren
Loof Hem, allerhoogste hemel
En water dat boven de hemel is. '

T. In dit gebed, dat officieel het 'eerste' gebed van de dag was, wordt onder andere aan God wordt gevraagd om hulp op deze dag, en dat deze dag zonder zonden en in Gods wil mag verlopen.

J. Dit gebed wordt op het zesde uur van de dag gehouden

E. Dit gebed dankt zijn naam aan het Latijnse woord voor avond. Sommige kinderen die op dit moment van de dag worden geboren, krijgen ook weleens deze naam.

11. Refectorium

Dit is de eetzaal voor de monniken. Er werd meermaals per dag gezamenlijk gegeten. In de regel van Benedictus wordt ook iets over het eten en drinken gezegd. Deze regel gold voor alle monniken.

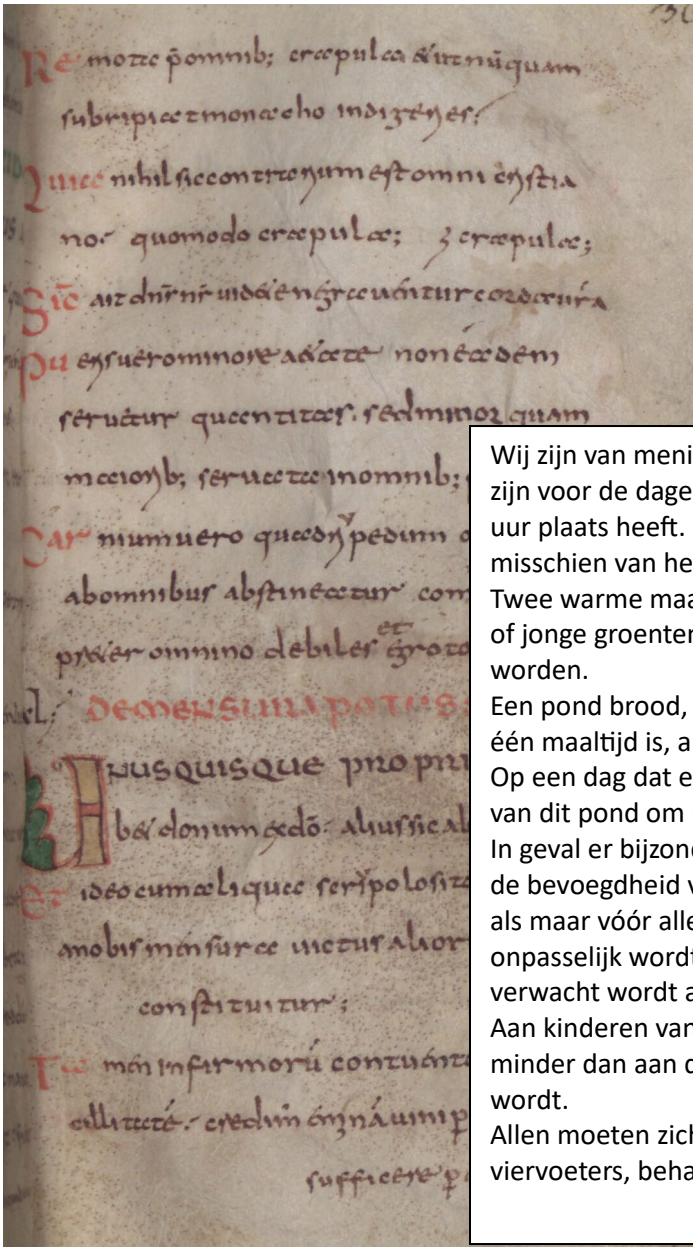
Er werd veel gegeten in een klooster, toch is matigheid een belangrijk onderdeel van het leven van een monnik.

Opdracht:

a) Bekijk de plattegrond van Sankt Gallen goed. Hoeveel ruimtes in het klooster gaan direct of indirect over voedsel of voedselvoorziening?

Onderaan de bron staat men zich moest onthouden van het eten van vlees van viervoeters.

b) Welk vlees valt hieronder en welk vlees mag dan wel? Bekijk de plattegrond nog eens. Denk je dat de monniken in dit klooster zich hieraan hielden?

Wij zijn van mening, dat twee warme maaltijden aan tafel altijd voldoende zijn voor de dagelijkse maaltijd, of die nu op het zesde of op het negende uur plaats heeft. Dit met het oog op ieders zwakheden, zodat iemand die misschien van het ene niet kan eten, zijn maaltijd kan doen met het andere. Twee warme maaltijden zijn dus voor alle broeders toereikend en als er fruit of jonge groenten voorhanden zijn kan er nog een derde bijgegeven worden.

Een pond brood, ruim gewogen, is per dag voldoende, zowel wanneer er één maaltijd is, als wanneer er middagmaal en avondmaal is.

Op een dag dat er avondmaal is, bewaart de cellarius een derde gedeelte van dit pond om het de broeders bij hun avondmaal te geven.

In geval er bijzonder zwaar werk geweest is, wordt het aan het oordeel en de bevoegdheid van de abt overgelaten om, zo nodig, iets meer te geven, als maar vóór alles onmatigheid vermeden wordt, zodat nooit een monnik onpasselijk wordt, want niets is zo strijdig met wat van ieder christen verwacht wordt als onmatigheid.

Aan kinderen van jeugdige leeftijd wordt niet evenveel gegeven maar minder dan aan de ouderen, zodat de soberheid altijd in acht genomen wordt.

Allen moeten zich tenslotte volstrekt onthouden van het vlees van viervoeters, behalve de zieken die erg zwak zijn.

Uit de Regel van Benedictus, hoofdstuk 38

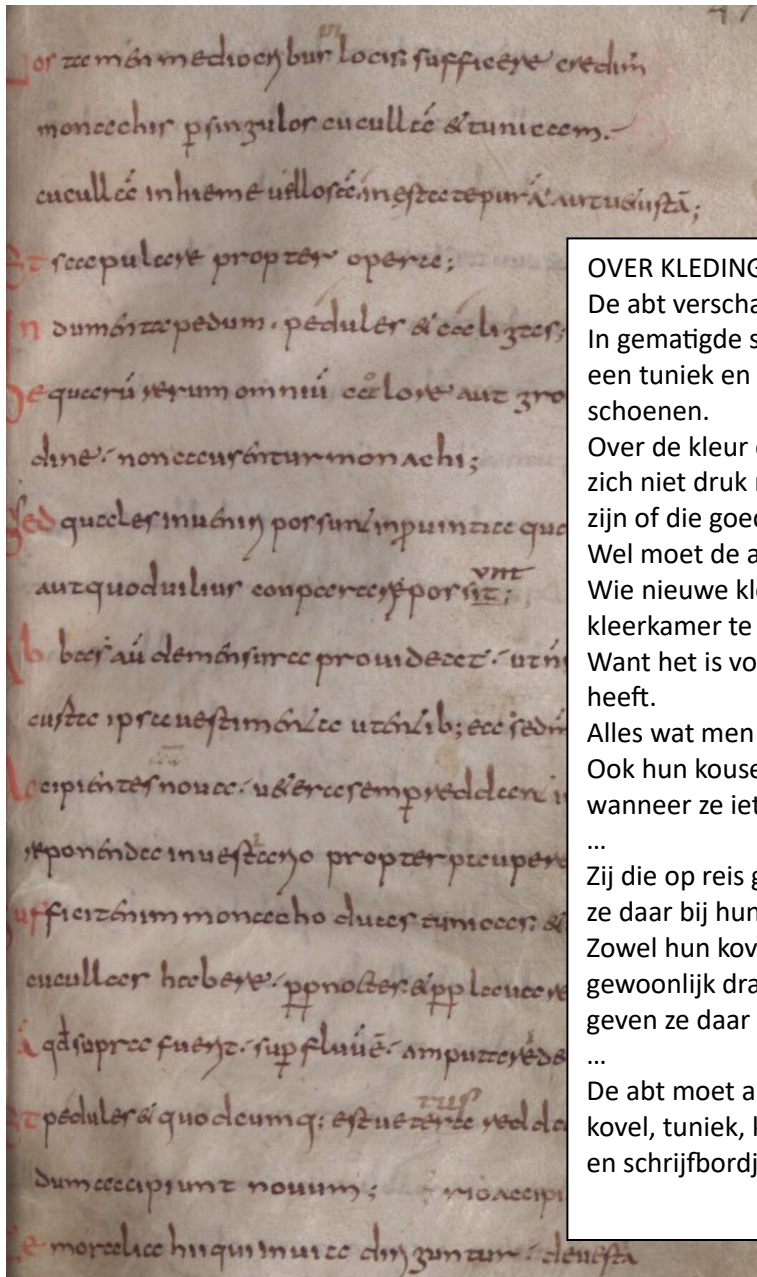
12. Vestiarium

Bekijk de bronnen en beantwoord de vragen:

- Wie zorgt dat elke monnik kleding heeft?
- Hoeveel stuks kleding heeft een monnik nodig? Waarom niet meer?
- Wat gebeurt er met kleding die over of oud is?
- Waarom is er speciale kleding voor als een monnik op reis gaat?

Monniken mochten geen bezit hebben volgens de kloosterregels, toch had iedereen wel zijn eigen kleding.

- Hoe denk je dat de monniken hun eigen kleding herkenden als het uit de was kwam?
- Wat denk je dat ze onder hun tuniek en kovel droegen?

OVER KLEDING EN SCOEISEL VAN DE BROEDERS

De abt verschafft de broeders kleren ...

In gematigde streken hebben de monniken genoeg aan elk een kovel en een tuniek en verder aparte werkkleding en als schoeisel kousen en schoenen.

Over de kleur of de grofheid van al deze zaken moeten de monniken zich niet druk maken, maar ze nemen ze zoals ze in hun buurt te krijgen zijn of die goedkoop zijn.

Wel moet de abt op de maat letten, zodat de kleren niet te kort zijn.

Wie nieuwe kleren krijgt, geeft de oude altijd meteen terug om ze in de kleerkamer te laten opbergen voor de armen.

Want het is voldoende dat een monnik twee tunieken en twee kovels heeft.

Alles wat men méér heeft, is overdaad en moet verwijderd worden.

Ook hun kousen en alles wat versleten is leveren de broeders in, wanneer ze iets nieuws krijgen.

...

Zij die op reis gestuurd worden krijgen uit de kleerkamer een broek, die ze daar bij hun thuiskomst gewassen teruggeven.

Zowel hun kovels als hun tunieken moeten wat beter zijn dan die ze gewoonlijk dragen. Zij krijgen die uit de kleerkamer bij hun vertrek en geven ze daar bij hun thuiskomst weer terug.

...

De abt moet alles verstrekken wat men nodig heeft, dat wil zeggen: kovel, tuniek, kousen, schoenen, gordel, mes, schrijfstift, naald, zakdoek en schrijfbordje, om de uitvlucht te voorkomen, dat men iets nodig had.

Uit: *De Regel van Benedictus, hoofdstuk 55*

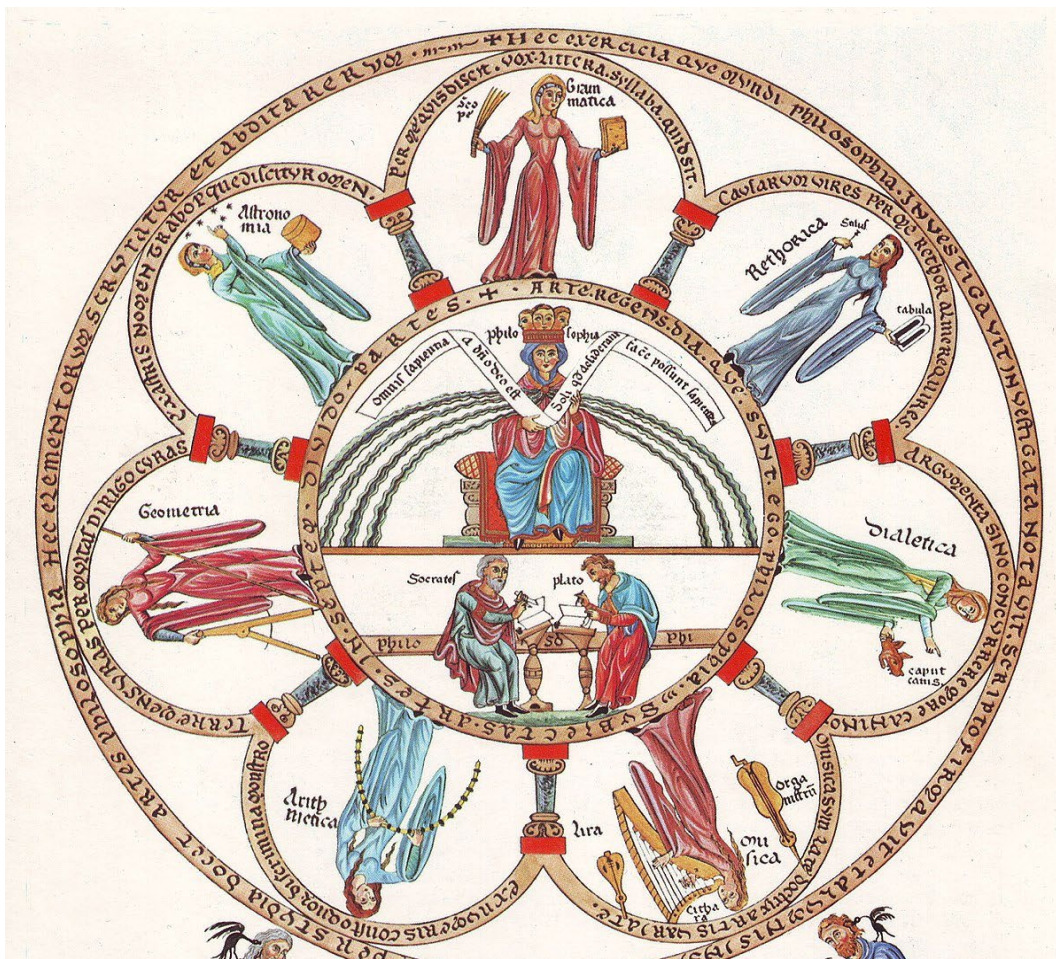
13. Scola

In de middeleeuwse kloosters was het onderwijs verdeeld in de zeven vrije kunsten. Deze vakken heten zo, omdat ze iemand opleiden om een vrij mens te zijn. Het waren vakken die het denken stimuleerden.

Naast deze vakken had je bijvoorbeeld ook de mechanische kunsten, die mensen meer opleiden tot een beroep of vak.

Opdracht:

- a) Wat is het grote doel van de Zeven Vrije Kunsten? Wie is de Vrouw in het midden?
 - b) Onder de vrouw zitten twee mannen. Wie zijn dit?
- Bekijk de zeven dames die de vrije kunsten voor moeten stellen goed.
- c) Welke voorwerpen hebben ze in hun handen? Vul ze – kijk hoe ver je komt – in het schema in.

In deze afbeelding zie je de Zeven Vrije Kunsten afgebeeld:

Trivium:	voorwerp	Quadrivium:	voorwerp
Grammatica	Arithmetica (wiskunde)
Rhetorica	Geometrie
Dialectiek	Astronomie
		Muziek

De trivium ging om lees-, schrijf- en spreekvaardigheid. Het Quadrivium draaide meer om het begrijpen van de wereld en het heelal. Men geloofde dat God een helaas had gecreëerd waar alles in harmonie was. Via deze vakken kon je deze harmonie bestuderen. Al deze vakken dienden één groter doel en dat doel staat in het midden van de afbeelding.

14. Caminata Porterii

Het woord klooster komt van claustrum dat 'afgesloten' betekent. De wereld van monniken was afgesloten van de rest van de wereld. De persoon die bij de poort stond, was dus een belangrijk persoon. Hij moest erop toezien dat mensen bij het kloostercomplex niet zomaar in en uit het claustrum gingen. Dit is het gedeelte van het gehele kloostercomplex dat echt afgesloten is voor de niet-monniken. Het belang van het claustrum blijkt ook uit de woorden die Benedictus aan de functie portier van het klooster wijdt.

Aan de poort van het klooster wordt een oude en wijze monnik geplaatst, die in staat is een boodschap aan te nemen en antwoord te geven, en die bezadigd genoeg is om niet te gaan rondlopen.

Deze portier moet zijn verblijf hebben bij de poort, zodat bezoekers altijd iemand vinden om hun te woord te staan.

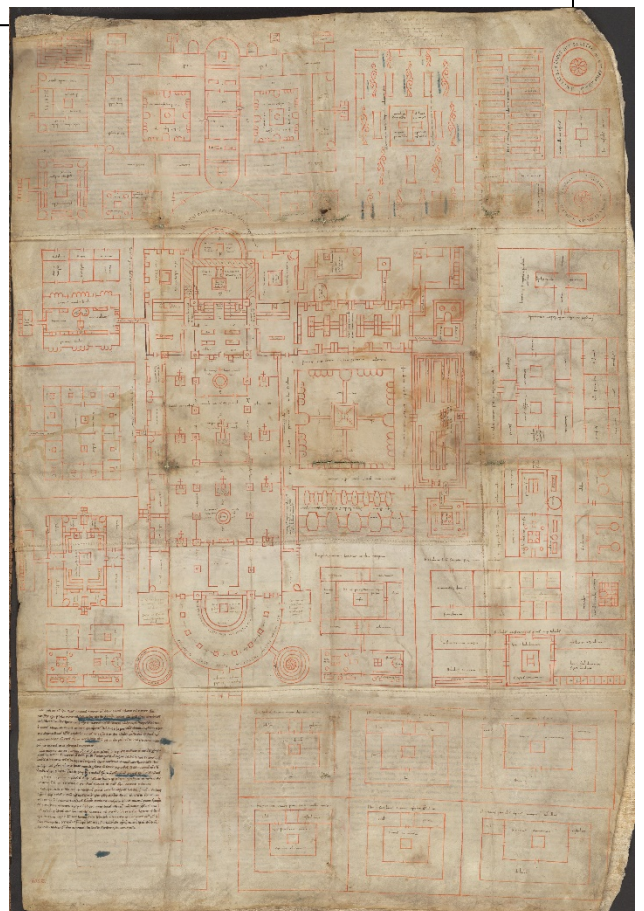
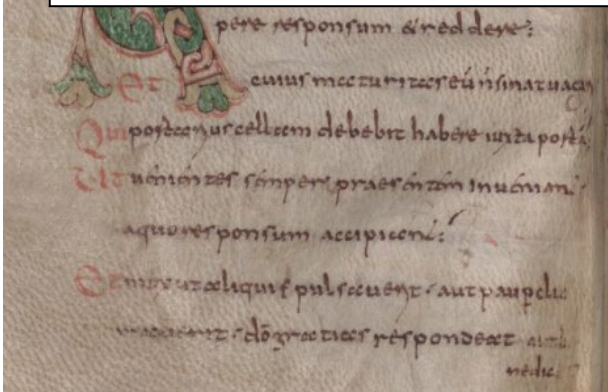
Zodra dan iemand aanklopt of een arme om hulp roept, antwoordt hij: "God zij dank" of "Zegen mij", en met de volmaakte zachtmoedigheid, die uit de vreze Gods voortkomt, staat hij hem zonder dralen te woord met de vurigheid van de liefde.

Als hij hulp nodig heeft krijgt de portier een jongere broeder toegewezen.

Indien het mogelijk is moet het klooster zó zijn ingericht, dat alles wat er nodig is zoals water, een molen, een tuin en de verschillende werkplaatsen voor de ambachten zich binnen het klooster bevindt, zodat de monniken niet buiten het klooster behoeven rond te zwerven; want dat is volstrekt niet goed voor hun zielen.

Wij willen dat deze Regel vaak aan de gemeente wordt voorgelezen, zodat geen enkele broeder onwetendheid als uitvlucht kan voorwenden

Uit de Regel van Benedictus, hoofdstuk 66

Opdracht:

Bekijk de grote plattegrond goed en kijk waar je naar binnen en buiten kan.

Teken op de kleine plattegrond hiernaast de omlijning van het gebied van het klooster waar monniken 'veilig' konden rondlopen zonder andere mensen tegen te komen. Dit wordt ook wel het claustrum genoemd.

15. Cellarium

In het cellarium liggen alle voorraden van het klooster. Dit konden opgeslagen goederen zijn, maar vooral voedsel. De cellarium – waar ons woord kelder vandaan komt – werd streng bewaakt. Alles werd goed bijgehouden en als iemand iets gebruikte of leende, werd het bijgehouden. Het is dus belangrijk dat een betrouwbaar persoon in het klooster de cellarius – de persoon met de sleutels en de boekhouding – was.

Naast voedsel lagen er ook producten opgeslagen. Voor een klooster als Sankt Gallen waar veel manuscripten geproduceerd werden. Deze geschriften werden geschreven op perkament. Perkament is van dierenhuid gemaakt. Het was een heel proces om van een dier een vel te maken om op te schrijven.

Stap 1: Het vel van het dier wordt in kalkwater geweekt

Stap 2: De haren worden van de huid geschraapt

Stap 3: Het kalk wordt weer uit het vel gewassen

Stap 4: Het vel wordt zo ver mogelijk uitgerekt en opgespannen om zo te drogen

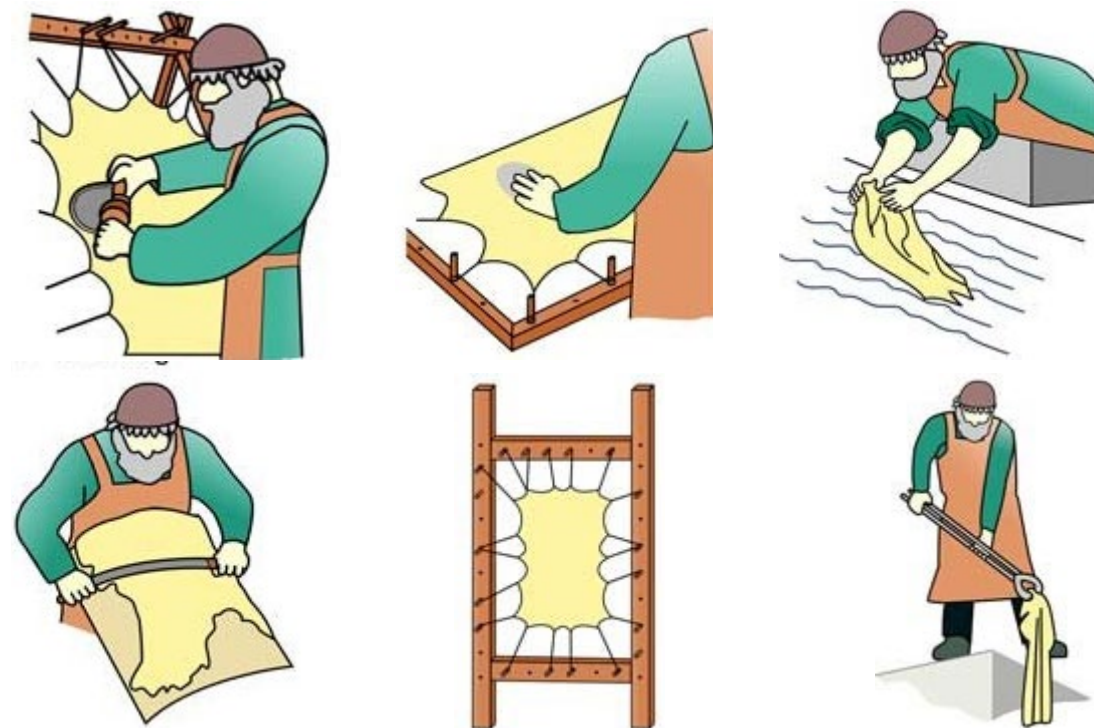
Stap 5: Het vel wordt nogmaals zorgvuldig gladgekrabt

Stap 6: Het vel wordt geslagen/geklopt om het weer wat soepeler te maken.

Na stap 6 wordt het uitgesneden en heeft men vellum om op te schrijven.

Opdracht:

Hieronder staan 6 afbeeldingen die een onderdeel van het proces van perkament maken. Zet het juiste cijfer bij de juiste afbeelding.

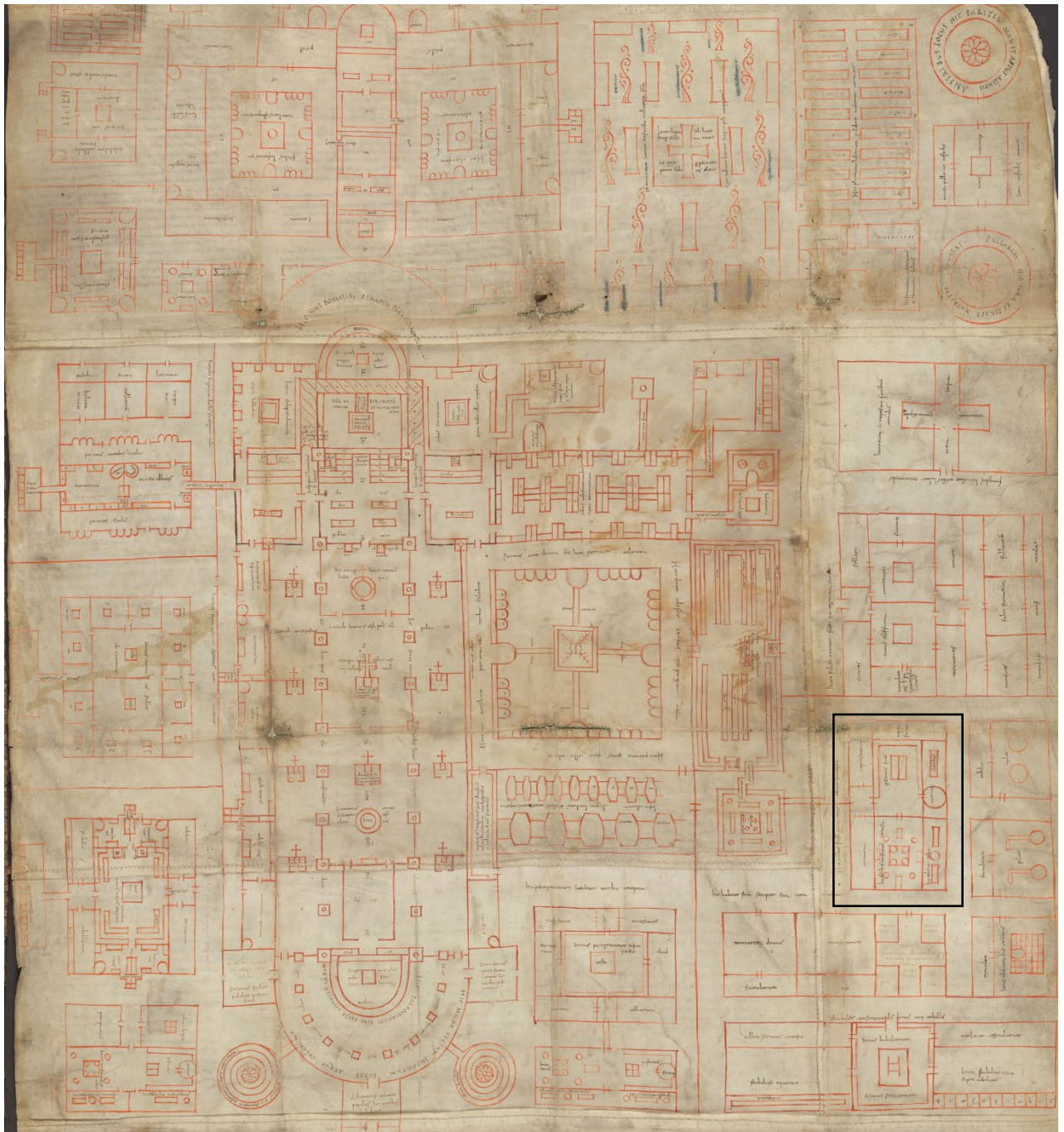

16. Bracitorium et pistrinum

Deze ruimtes zijn de brouwerij en de bakkerij. Deze lagen naast elkaar omdat ze qua eten en drinken in de basisbehoeften konden voorzien. Daarnaast werd er zowel bij de brouwer als de bakker gist gebruikt, dus dat kon goed uitgewisseld worden.

Opdracht:

- Bekijk de plattegrond goed. Je kan op twee manieren van de brouwerij (16) naar het huis van de abt (09) lopen: binnendoor en buitenom. Teken deze twee routes op de kaart hieronder.
- Welke route zouden de monniken waarschijnlijk nemen? Leg je antwoord uit.
- Bekijk de bakkerij en brouwerij (qua vorm) nog eens goed. In het kloostercomplex zijn nog twee bakkerijen en brouwerijen te vinden. Zoek deze en bedenk waarom er nog twee aparte bakkerijen en brouwerijen zijn?

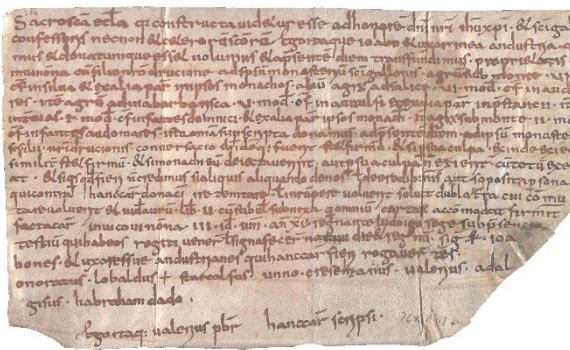

17 Domus Hospitium

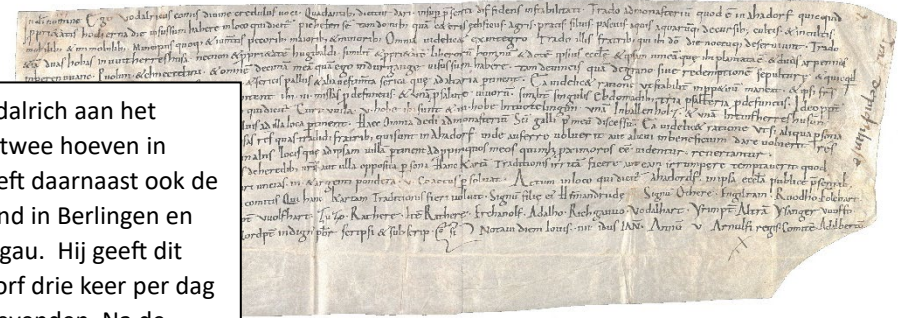
In een beroemd en groot klooster als dat van Sankt Gallen kwamen regelmatig rijke bezoekers langs. Zij konden in een speciale gastenverblijf blijven voor zolang ze bij het klooster verbleven. Het gastenverblijf en bijgebouwen kende meerdere kamers met eigen open haarden, keuken, stallen en bakkerij en brouwerij.

Waarschijnlijk zullen er vooral edelen verblijven die iets verder woonden, maar voor zaken in het klooster kwamen. Eén van de belangrijkste relatie tussen het klooster en mensen van adel waren donaties. Edelen en rijke mensen gaven vaak land aan het klooster, maar waarom?

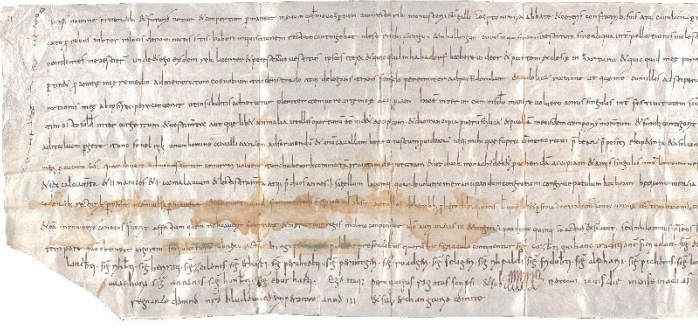
Opdracht: Hieronder drie akten die in het klooster van Sankt Gallen gevonden zijn. Welke drie redenen voor donaties van land aan het klooster kan je in de bronnen vinden?

Joabo en zijn vrouw Andustria, samen met hun zoon Drucio, doneren landerijen van verschillende omvang van hun bezittingen in Rankweil aan het klooster van Sankt Gallen...
De donatie blijft van kracht ongeacht of hun zoon Drucio vrijwillig in het klooster blijft of vertrekt. Maar in het geval dat hij uit het klooster wordt gezet door de monniken of het onvrijwillig verlaat, dan kan Drucio bezit nemen van de genoemde landerijen.

Voor de verlossing van zijn ziel doneert graaf Udalrich aan het klooster in Aadorf zijn bezittingen in Bichelsee, twee hoeven in Witterschhusen en het bezit in Hugibald. Hij geeft daarnaast ook de hoeven en wijngaarden in Aadorf en stukken land in Berlingen en de belastingopbrengst uit wijn en graan in Thurgau. Hij geeft dit alles op de voorwaarde dat de broeders in Aadorf drie keer per dag voor de doden en één voor het welzijn van de levenden. Na de dood van Udalrich zullen al deze landerijen vervallen aan het klooster van Sankt Gallen.

Voor de verlossing van zijn ziel doneert Gozpert aan het klooster van Sankt Gallen zijn bezittingen in Ewattungen en Ühlingen. Hij geeft zijn landerijen in Achdorf en zijn deel in Kirchzarten. Zolang hij op deze wereld verblijft, krijgt hij in ruil daarvoor jaarlijks acht solidi, te betalen in zilver, kleding of vee. Ook krijgt hij twee onvrije bedienden. Als hij wil reizen, zorgt het klooster voor een paard en extra ruiters. Als Gozpert echter een inwonende gast van het klooster van Sankt Gallen wil worden, zal hij een kamer met open haard krijgen en twee keer het rantsoen van een monnik.

18. Domus Peregrinorum et Pauperum

Dit is het verblijf voor pelgrims en armen. Pelgrims zijn mensen die op bedevaart zijn. Zij zijn op weg naar een heilige plek waar meestal overblijfselen liggen van Jezus, zijn volgelingen of andere heiligen. Die overblijfselen heten relikwieën. Hierover leer je meer in de Sacristie. De meeste kloosters boden pelgrims die onderweg waren naar zo'n belangrijke bedevaartplaats onderdak.

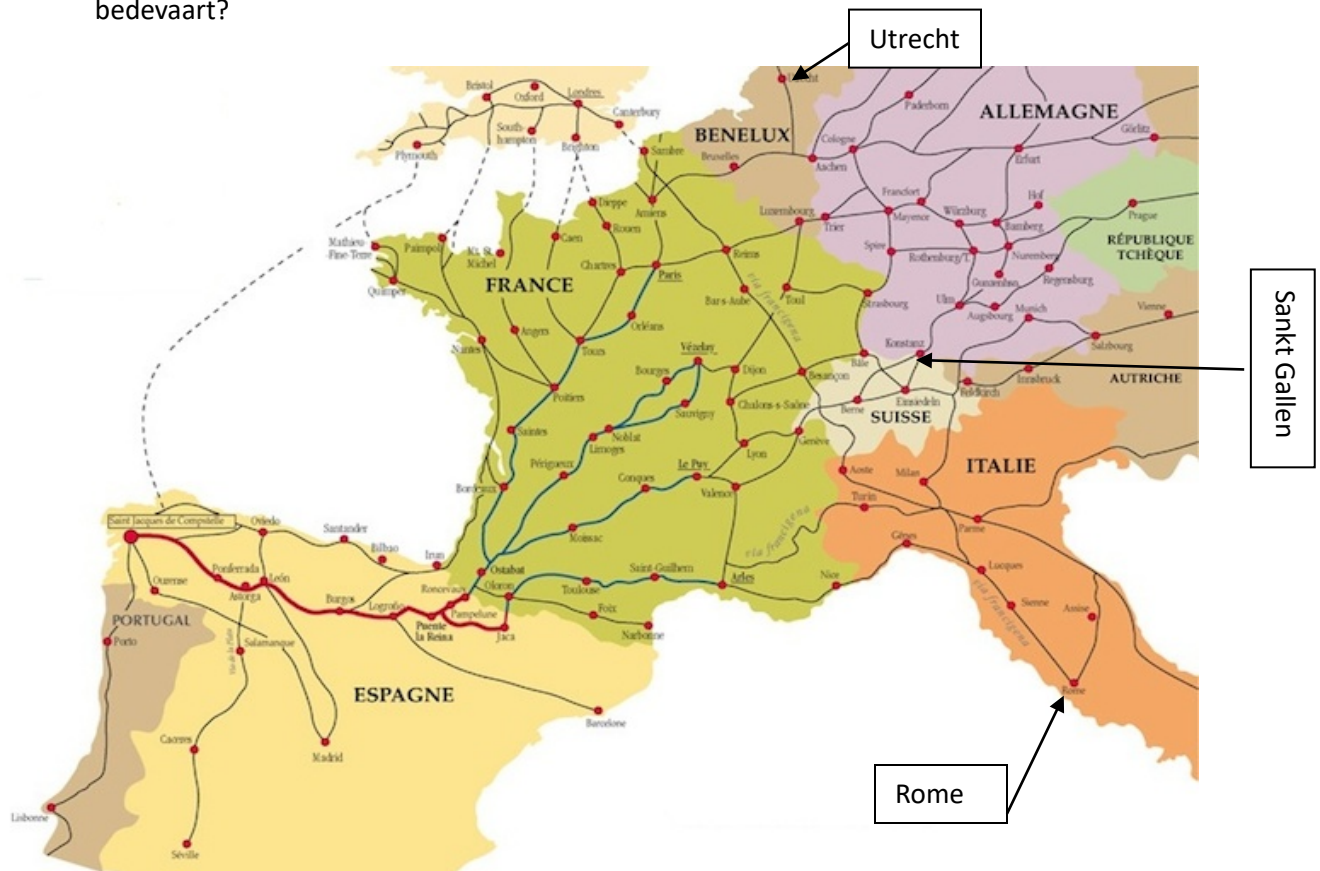

Hieronder zie je een kaart met bedevaartroutes. Om de 20-30 kilometer was er wel een klooster waar pelgrims konden overnachten. Zo ook in Sankt Gallen.

De populairste bedevaartsoorden in Europa waren Santiago da Compostela in Spanje, hier lag het lichaam van Sint Jacobus (Sant-Iacopo = Sant-iago); Rome in Italië, met de lichamen van Petrus, Paulus en veel andere heiligen en in Keulen in de huidige Duitsland hadden ze de lichamen van de Drie Koningen. De pelgrims die op weg naar Santiago waren herkende je aan een tas en een staf en een schelp op hun kleding. Dit was de Jacobusschelp (die van Shell). Zo wist iedereen dat je deze mensen kon helpen en daarmee een goede daad had verricht.

Opdracht:

- Kijk op de kaart en teken een bedevaartsrouten als je van Utrecht naar Rome wilt gaan. Vergeet niet onderweg ook in Sankt Gallen te stoppen. Waarom kan je niet in een rechte lijn naar Rome? De route is 1.588 kilometer.
- Als je er vanuit gaat dat je maximaal 20 kilometer per dag loopt, hoe lang doe je dan over deze bedevaart?

01. Kruidentuin:

Vanwege mijn rugklachten hoef ik niet alle getijden bij te wonen in de kloosterkerk. Ik weet dat ik Adalhart maandag tijdens de Priem uit het infirmarium zag komen en buiten het claustrum om richting het Dormitorium zag lopen. Verder heb ik hem niet gezien. Oja, ik zag hem de avond ervoor ook nog in de kruidentuin wandelen, maar dat doen meer monniken. Hij bukte bij een paar plantjes en toen hij wegliep had hij een kruid in zijn handen, ik kon niet zien wat het was.

broeder Sigibold

02. Ziekenboeg:

Adalhart heeft zich maandagochtend na de Lauden bij de ziekenboeg gemeld met maagklachten. Hij is een strenge hardwerkende monnik die nooit ziek is, dus ik heb zijn klachten serieus genomen en hem opgenomen in het infirmarium. Hij viel vrij snel in slaap en ik heb hem laten slapen eigenlijk. Ik heb verder niet veel aandacht aan hem geschonken. Onee, ik zag hem nog tijdens de None op in de kerk van de zieken en novicen. Toen zag hij er al beter uit. Ik zag hem na het gebed nog even met zijn broer praten. Hij leek hem gerust te stellen, wat werkte. Ik weet niet waar ze het over hadden.

dokter Albrich

03. Nieuwelingsklooster:

Waldram zit sinds drie maanden in het Nieuwelingsklooster. Hij vindt het vreselijk. Hij bidt ongeconcentreerd, slaapt nauwelijks en raffelt zijn klusjes af. Hij heeft nog niet de innerlijke rust om een monnik te worden. Zondagavond werd hij echt onhoudbaar. Ik denk dat hij zijn ouders in de hoogmis op zondag in de kloosterkerk had gespot.

Meester Sindolf

04. Begraafplaats:

Als tuinier ben ik vaak op de begraafplaats aan het werk. Dit ligt naast het nieuwelingsklooster. Ik weet nog dat ik Waldram met iemand anders in een kamer hoorde praten over dat ze weg moesten uit het klooster, omdat Waldram het niet meer trok. Ik weet niet wie de ander was. Ik zag alleen Waldram in het raam. Even denken, ja. Het was kort na de None op maandag.

broeder Waldhere

05. Bibliotheek:

De laatste keer dat ik Adalhart heb gezien? Dat was net voor de Metten van zondag op maandagnacht. Terwijl ik slaperig voor de Metten de kerk in liep, zag ik dat Adalhart er al zat. Lantfrid zag het ook en vertelde me dat hij daar waarschijnlijk zat te bidden voor zijn broertje. De ochtend daarna ging hij naar de ziekenboeg en daarna heb ik hem niet meer gezien.

Waldram, ja die heb ik op maandagavond nog in het claustrum gezien. Volgens mij liep hij richting het cellarium. Dit moet na de Vespers geweest zijn.

broeder Milo

06. Scriptorium:

Ik heb niet veel meegekregen van alle commotie, behalve dat ik weet dat je Engilbert aan de andere kant van de kerk kon horen snurken. Hij heeft maandagnacht door de hele metten heen geslapen. Ik denk dat ze hem maar hebben gelaten omdat hij volgens mij al zeker 80 jaar is. Maar ik denk niet dat hij nog lang portier is. Hij heeft ook niets over de diefstal uit de sacristie meegekregen.

broeder Emicho

07. Sacristie:

Ik ben eigenlijk helemaal niet met de vermissing bezig geweest. Ik kwam er rond dezelfde tijd achter dat er ingebroken was in de sacristie. Vorig jaar zaten er ook rotte appels tussen de pelgrims, maar de brutaliteit om 's nachts in te breken gaat wel ver. Ik heb trouwens geen geforceerde deuren gezien, maar ik hoorde wel van de twee paarden die weg zijn. Daarnaast is er uit de sacristie ook een zilveren kelk en een met edelstenen ingelegd kruis gestolen. Ik hoop dat we de sacristie volgend jaar bij het feest van Sint Gallen beter beveiligen.

broeder Wito

08. Slaapzaal:

Tien jaar geleden hebben graaf Hunfrid uit Raetië en zijn vrouw grote landerijen aan het klooster gedaan. Ze wilden in ruil daarvoor hun 3^e en 4^e zoon aan het klooster schenken. Ik weet dat omdat ik iets ouder ben, en mijn vader ook graaf was en ons gebied naast Hunfrid in bezit had. Onze ouders kennen elkaar goed. Ik ben net als Adalhart een oblaat. Adalhart werd datzelfde jaar van de donatie aan het klooster geschonken en Waldram die toen net geboren was is pas een paar maanden geleden in het klooster gekomen. Hoewel Adalhart voor het klooster geboren lijkt te zijn, is het voor Waldram een zware opgave om de geloftes aan te nemen.

broeder Hartrich

09. Huis van de abt:

De nieuwelingen ken ik niet. Adalhart ken ik wel. Hij is een goede monnik. Hij sprak mij maandag na de Vespers aan en vroeg of hij iets mocht bespreken. Ik nodigde hem uit op mijn kantoor en nadat we aan mijn bureau zaten, vertelde hij dat hij zorgen over zijn broer had. Ik vertelde dat ik hem helaas niet kon helpen. Hij vroeg me of ik nog even bij de meester van de novicen wilde checken en dat heb ik toen gedaan. Adalhart ging niet mee, die heeft in mijn kantoor gewacht. De meester van de novicen zei dat de sombere buien van Waldram wel weer over zouden gaan. Adalhart hoorde dit aan en leek tevreden met mijn antwoord en ging richting dormitorium. **Solomon**

10. Kloosterkerk:

Ik sprak broeder Wito en die zei dat er maandagnacht was ingebroken, maar dat niemand het door heeft gehad. Er zijn blijkbaar twee paarden uit de stallen gestolen. Wito en de andere monniken dachten dat een aantal pelgrims overdag de paarden hadden gezien en 's nachts hebben gestolen. Het was afgelopen dagen vanwege de feestdag van Sint Gallen zo druk, dat ik ook lang niet alle pelgrims heb kunnen zien of spreken.

broeder Outo

11. Eetzaal: prior Clemens

De portier had een dinsdagochtend een ring met sleutels gevonden. Hij dacht dat de bos van mij was, maar de sleutelbos bleek van de abt. Ik ben in zijn kantoor kijken en zag dat er in het kastje een sleutelbos ontbrak, dus heb ze teruggehangen. En nee, ik heb dit nog aan de abt verteld, dat is er nog bij ingeschoten.

12. Kleedkamer:

Wanneer ik Adalhart voor het laatste gezien heb? Ik denk gewoon in het Refectorium bij de maaltijden. Onee, hij had zich maandag bij de ziekenboeg gemeld. Nee, sindsdien heb ik hem niet meer gezien. Of ik verder nog iets opvallends heb meegemaakt net vóór de vermissing? Uh...ja, Maandag toen ik terugkwam van de Priem zag ik dat iemand in het Vestiarium was geweest. De kledingkasten waren open en er ontbraken enkele broeken en jassen. Misschien waren het dezelfde inbrekers als bij de sacristie, die was ook beroofd hoorde ik.

broeder Eloff

13. School:

Ik sprak Adalhart zondag na de Vespers nog kort. Hij was boos dat zijn ouders weigerden zijn broertje mee te nemen en hem niet eens wilden aanspreken. Ik heb Adalhart zelden zo boos gezien. Hij leek zich echt zorgen te maken om zijn broer. Toen ik door wilde vragen, liep de abt net voorbij. Adalhart onderbrak zijn verhaal en vroeg de abt of hij een moment voor hem had en liep meteen met hem mee. Ik heb Adalhart daarna niet meer gezien.

meester Heimo

14. Kamer van de poortwachter:

De laatste keer dat ik Adalhart heb gezien was maandagavond na de Completen. Hij kwam wel vaker 's avonds langs om even te kletsen. Ik ben oud en er zijn niet veel monniken die mij nog zien staan. Ik weet het nog goed, want hij had een karaf wijn bij zich. We hebben samen een beker gedronken en toen is hij weer teruggegaan naar ik neem aan het dormitorium. Ik kort erna ook naar bed gegaan en heb de metten nog gemist die nacht. Misschien had ik toch niet de hele karaf op moeten drinken.

broeder Engilbret

15. Voorraadkamer:

Adalhart hielp me vaak met de voorraden, een betrouwbaar persoon. Vreemd dat hij vermist is. Hij zou me nog helpen op maandag na de Vespers om de inventaris te controleren, maar hij was er niet. Bij navraag bleek hij ziek te zijn. Iets later kwam een novice langs om mij te helpen. Hij zei dat hij in plaats van Adalhart kwam. Ik kende hem niet. Hij bakte er ook niets van. Hij heeft de lijsten niet goed ingevuld en later moeten aanpassen, want er was minder wijn, brood en gedroogde vis dan in de opgemaakte inventaris stond. Hij kon duidelijk niet tellen.

broeder Bonifacius

16. Bakkerij en brouwerij:

Ik ken Adalhart goed. Hij slaapt altijd het bed naast mij en we zijn even oud. Dat scheidt toch een band. We praatten altijd wel even voordat we gaan slapen. Het mag eigenlijk niet, maar het zijn geen kwade gesprekken. Afgelopen zondag na de Completen toen we naar bed gingen gaf hij aan dat hij niet wist of zijn broertje het nog langer vol zou houden in het klooster. Hij was bang dat zijn broertje er een einde aan wilde maken. We hebben samen voor zijn broertje gebeden en toen gaan slapen.

broeder Lantfrid

17. Gastenverblijf:

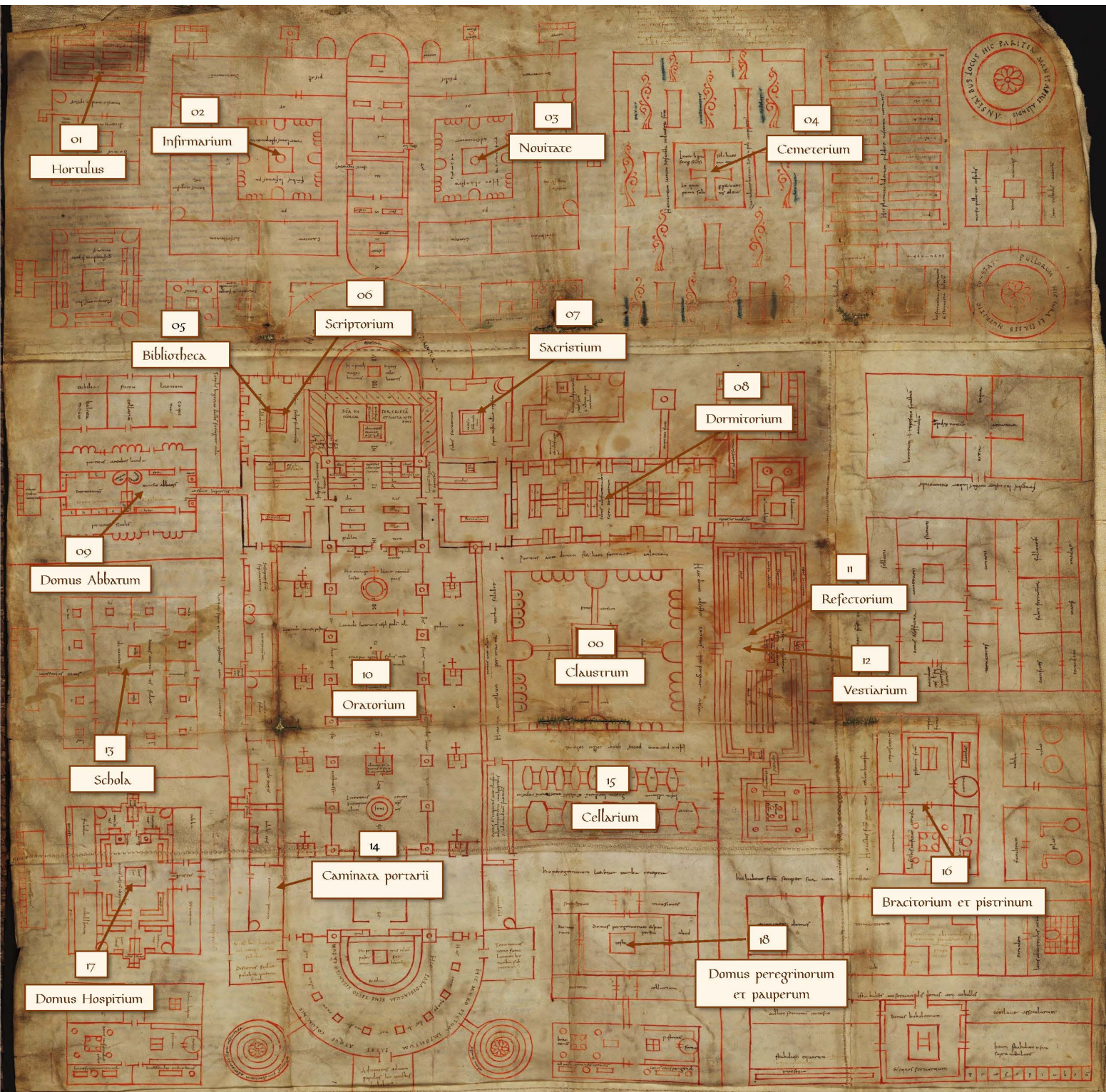
De ouders van Adalhart en Waldram waren naar Sankt Gallen gekomen om de feestdag van Sint Gallen te vieren op zondag. Ze verbleven vanaf zaterdag in het gastverblijf van het klooster en woonden beide zondagdiensten bij. Ik zag dat ze aansluitend aan laatste mis die ze bijwoonden – de Vespers - druk met Adalhart aan het praten waren. Hij probeerde zijn ouders ergens van te overtuigen, maar zij leken niet te luisteren en liepen na een paar minuten door. Ik zag de frustratie op het gezicht van Adalhart toen hij de kerk in liep.

broeder Liuto

18. Huis van pelgrims en armen:

Ik ben zo druk met de pelgrims en armen bezig geweest afgelopen weken. Ik had Adalhart al lang niet gezien of gesproken. Zijn broertje heb ik zelfs nog nooit gezien denk ik. Maar er zijn ook zoveel novicen. We hebben net de heiligendag van Sint Gallen weer gehad waarbij het altijd drukker is dan de rest van het jaar. Het enige opvallende is ik op dinsdagochtend toen ik na de lauden op weg naar het pelgrimshuis liep zag dat op de grond voor de ingang van het klooster een ring met sleutels op de grond lag. Ik dacht dat het de sleutels van de prior waren en heb de bos naar de prior laten brengen door een van de andere monniken.

broeder Pero.

Het jaar is 871.

Er is paniek in het klooster van Sankt Gallen. Twee monniken worden vermist. Niet zomaar twee monniken, maar twee oblaten. Dit zijn kinderen van rijke edellieden die aan de kerk of een klooster 'geschonken' worden om op te groeien in de kerk.

De bisschop van Konstanz en graaf Udalrich hebben over de vermissing gehoord en sturen jullie naar Sankt Gallen om de vermissing te onderzoeken.

Het is jullie taak jullie bevindingen te rapporteren aan de bisschop en de graaf. Onderzoek alle ruimtes in het klooster, onderuurag alle monniken, werk met ze mee en ontdek wat er gebeurd is.

Ingang klooster

